ABDUL-KADIR EL-ARNAUT

Vasijjeti Muhammeda,
sallallahu alejhi ve sellem

Muhaddis Abdul-Kadir el-Arnaut

VASIJJETI MUHAMMEDA,

SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

Sarajevo, 2009.

Uvodne napomene

Kod prevođenja ajeta korišten je prijevod Kur'ana Besima Korkuta, rahimehulllah.

Riječ vasijjet, iako arapskog porijekla, nisam prevodio s obzirom da se ona i u našem govornom području upotrebljava kao takva, a označava oporuku ili savjet.

Ovaj skromni prijevod vjerovatno ne bi izašao u ovakvom obliku da nije bilo podrške koju su mi pružili moji šejhovi Nazif-ef. Horozović i Nusret-ef. Hodžić. Podstrek i podršku pružio mi je i Fikret-ef. Arnaut. Svima njima se ovom prilikom zahvaljujem. Zahvaljujem se i uvaženom šejhu, muhaddisu Abdul-Kadiru el-Arnautu, koji mi je dao pismenu dozvolu za prijevod ove knjige na bosanski.

Konačno, ovaj skromni doprinos islamskoj biblioteci na bosanskom jeziku posvećujem mojim dragim roditeljima Zlatiji i Hrustanu i sestrama Javri i Zehrini.

PREDGOVOR

Zahvala pripada samo Allahu, Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprost tražimo.

Utječemo se Allahu od zla naših duša i zla naših djela. Koga Allah uputi, niko ga na stranputicu odvesti ne može, a koga u zabludi ostavi, niko ga uputiti ne može.

Svjedočimo da nema drugog Boga osim Allaha Jedinog, Koji druga nema i svjedočimo da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

"O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani." (Alu Imran, 102)

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i njegovu drugu stvorio i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite - i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdije." (en - Nisa,1)

"O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu. On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao postići će ono što bude želio." (el-Ahzab, 70-71)

A potom; Bišr ibn el-Haris el-Hafi el-Mervezi el-Bagdadi,

pobožnjak i asket, (umro 227. god. po H.) govorio je: "Učenjaci hadisa, dajte zekat na hadise; od svakih dvije stotine izdvojite pet hadisa."

Tako sam i ja, Abdul-Kadir el-Arnaut, slabašni rob kome je milost Allaha Uzvišenog i Svemogućeg potrebna, sakupio ovu kratku svesku od pet hadisa sveznačajnog govora Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, koje sam popratio kratkim komentarom, koji mogu biti na ime zekata od dvije stotine hadisa, nadajući se da će Allah dati da ih pročitamo, prostudiramo i u praksu sprovedemo, te da nam oni budu umjesto dersa i pouke na ovome svijetu, a svjetlo i nur na Sudnjem danu, te da ih Allah, dž.š., učini našim dokazom na Dan kada ni imetak ni sinovi neće ništa koristiti, osim onom ko Allahu čista srca dođe.

Ve ahiru da' vana enil-hamdu lillahi Rabbil-alemin.

Sluga Poslanikovog sunneta Abdul-Kadir el-Arnaut.

RIJEČ AUTORA POVODOM PRIJEVODA OVE KNJIGE NA BOSANSKI[1]

Bismillahir-Rahmanir-Rahim

Zahvala pripada samo Allahu, Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprost tražimo.

Utječemo se Allahu od zla naših duša i zla naših djela. Koga Allah uputi, niko ga na stranputicu odvesti ne može, a koga u zabludi ostavi, niko ga uputiti ne može.

Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

A potom, ovo je jedna kraća studija koja u sebi sadrži vasijjete Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U njoj sam sakupio pet Poslanikovih hadisa na ime zekata od dvije stotine, kao što je rekao imam, alim, muhaddis i zahid Bišr b. Haris el-Mervezi, poznat kao el-Hafi, preselio na ahiret 227. god. po H., Allah mu se smilovao.

Na svaki od ovih pet hadisa dao sam kraći komentar, što će olakšati učenicima koji izučavaju Hadis Allahovog Poslanika,

[1] Ovaj predgovor preveo je Nusret-ef. Hodžić.

sallallahu alejhi ve sellem. Ovu studiju objavila je izdavačka kuća *Muessesetur-risala* iz Damaska.

Zatim je ustaz Zehrudin Junuzović, Bošnjak, koji je studirao u Damasku, jedan od svršenika instituta arapskih i islamskih nauka "Šejh Bedruddin el-Haseni" u Damasku preveo ovo djelo na bosanski jezik kako bi se njome okoristili i oni koji u Bosni traže nauku.

Ovaj prevodilac spada u istraživače kojima profesori i studenti spomenutog instituta svjedoče.

Ja ne poznajem bosanski jezik da bih mogao dati ocjenu onog što je prevedeno, ali sam, zato, pitao studente koji ga poznaju, pa su pohvalili njegovo poznavanje bosanskog i arapskog jezika.

Neka ga Allah, dželle šanuhu, nagradi za njegov trud svakim hajrom. Molim Allaha, dželle šanuhu, da i nama i njemu podari korisnu nauku i ispravna djela i da nas nas sve stavi u okrilje Svoje zaštite. On se molbi odaziva!

Ve ahiru da'vana enil-hamdu lillah Rabil-alemin.

PRVI HADIS

عَنْ مُعَاذِ بنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: "أَوْصَانِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ بِعَشْرِ كَلِمَاتٍ قَالَ:

"لا تُشْرِكْ بِاللهِ شَيْئًا وَ إِنْ قُتِلْتَ وَ حُرِّقْتَ.

وَلا تَعُقَنَّ وَالِدَيكَ وَ إِنْ أَمَرَاكَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ أَهْلِكَ وَ مَالِكَ.

وَلا تَتْرُكَنَّ صَلاةً مَكْتُوبَةً مُتَعَمِّدًا فَإِنَّ مَنْ تَرَكَ صَلاةً مَكْتُوبَةً فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللهِ.

وَلا تَشْرَبَنَّ خَمْراً فَإِنَّهُ رَأْسُ كُلِّ فَاحِشَةٍ.

وَ إِيَّاكَ وَ الْمَعْصِيَةَ فَإِنَّ بِالْمَعْصِيةِ حَلَّ سَخَطُ اللهِ.

وَ إِيَّاكَ وَ الْفِرَارَ مِنَ الزَّحْفِ وَ إِنْ هَلَكَ النَّاسُ.

وَ إِذَا أَصَابَ النَّاسَ مَوْتٌ وَ أَنْتَ فِيهِمْ فَاثْبُتْ.

وَ أَنْفِقْ عَلَى أَهْلِكَ مِنْ طَوْلِكَ.

وَ لا تَرْفَعْ عَنْهُمْ عَصَاكَ أَدَبًا.

وَ أَخِفْهُمْ فِي اللهِ.

Hazreti Muaz ibn Džebel, radijallahu anhu, izjavio je:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio mi je deset stvari rekavši mi:

'Ne pripisuj Allahu, dž.š., druga makar te zbog toga ubili i spalili;

Ne budi neposlušan prema roditeljima makar ti naredili da napustiš svoju porodicu i imetak;

Ni u kom slučaju ne napuštaj bojni red makar svi suborci izginuli;

Ni u kom slučaju svjesno ne ostavi propisani namaz, jer ko svjesno ostavi namaz, otkazana mu je Allahova zaštita;
Ne pij alkohol, zaista je on uzrok svakom razvratu;
Dobro se pazi i čuvaj grijeha, jer grijesi, zaista, navlače Allahovu srdžbu;
Ukoliko stanovnike nekog mjesta zahvati epidemija, a ti se na tom mjestu zatekneš, ostani i ne napuštaj ga;
Na svoju porodicu troši u skladu s mogućnostima;
Ne podiži s njih prut radi njihovog odgoja;
-Zaplašuj ih Allahovom kaznom.'"

Prenosilac hadisa

Muaz ibn Džebel, radijallahu anhu, je Ebu Abdur-Rahman Muaz ibn Džebel el-Ensari el-Hazredži el-Medini, jedan od fakiha, dobrih i časnih ashaba.

Islam je primio u svojoj osamnestoj godini života. Prisustvovao je drugom susretu ensarija s Poslanikom na mjestu zvanom Akaba. Tom prilikom je zavjet na poslušnost Poslaniku dalo sedamdeset Medinelija. Kada je propisana borba, prisustvovao je na Bedru, Uhudu, Hendeku i ostalim bitkama s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

Umro je, radijallahu anhu, u epidemiji kolere[2] u Emvasu osamnaeste godine po Hidžri. Allah njime bio zadovoljan!

Vjerodostojnost hadisa

Ovaj hadis zabilježili su Imam Ahmed u *Musnedu*, 5/238, i et-Taberani u *el-Evsatu*. Hadis je spomenuo el-Hejsemi u *Medžmeu*, 4/215, od hazreti Muaza.

Niz prenosilaca ovog hadisa ima svoju slabost, međutim ima za njega šahid[3] koji ga jača, a prenosi se od Ebu Zerra. Zabilježio ga je i el-Buhari u djelu *El-edebul-mufred* i glasi: "Resulullah mi je oporučio devet stvari..." Također, dijelove ovog hadisa zabilježio je i Ibn Madža, 4034.

Hadis ima i drugi šahid, koji prenosi Ummu Ejmen, hizmećarka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od Ubade ibn es-Samita. Dakle hadis je dobar (*hasen*). Neki ga učenjaci smatraju vjerodostojnim (*sahihom*) na osnovu šahida. Vidi opširnije: *Medžme'uz-zevaid* 4-215-217. U drugoj verziji stoji: "Makar zbog toga bio sasječen i spaljen."

---

[2] Ovdje primjećujemo kako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sugerira upravo Muazu, radijallahu anhu, da kada ga zadesi kolera, ne napušta mjesto u kojem se nalazi, kao da je u ovome išaret da će ga upravo to i zadesiti. S druge strane, Muazova odanost principima i preporukama islamskog učenja preko jezika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ilustruje odnos ashaba prema sunnetu i otkriva tajnu kojom su postigli Allahovo zadovoljstvo i prednost nad svim prethodnim i budućim generacijama. (op. prev.)

[3] Šahid je hadis koji se prenosi od nekog drugog ashaba, a biva po doslovnom izgovoru ili samo po značenju sličan hadisu kojem svjedoči (Prof. dr. Nuruddin Itr, *Menhedžun-nakd*, 418., - op. prev.)

KOMENTAR PRVOG HADISA

"أَوْصَانِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ بِعَشْرِ كَلِمَاتٍ؛ قَالَ:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio mi je deset stvari rekavši mi...

Prvi Poslanikov vasijjet

"لا تُشْرِكْ بِاللهِ شَيْئًا وَ إِنْ قُتِلْتَ وَحُرِّقْتَ...

'Ne pripisuj Allahu, dž.š., druga, makar te zbog toga ubili i spalili.'"

U el-Buharijevom djelu *El-Edebul-mufred* ova je oporuka zabilježena u slijedećoj verziji: *"Ne pripisuj Allahu druga makar zbog toga bio sasječen i spaljen."*

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, započeo je svoj vasijjet hazreti Muazu zabranom pripisivanja druga Allahu, dž.š., iz razloga što je upravo taj grijeh, pripisivanje

druga Allahu, na stepenu najvećeg i najkrupnijeg grijeha prema Allahu, dž.š.[4]

Širk je to da preusmjeriš i posvetiš obaveze koje si dužan prema Allahu nekom drugom pored Allaha – što je čista potvora i zulum.

Allah, dž.š, u Lukmanovom vasijjetu svome sinu kaže slijedeće:

"O sinko moj! Ne smatraj Allahu druge ravnim, širk je zaista velika nepravda." (Lukman, 13)

Na drugom mjestu u Kur'anu stoji:

"Onaj ko drugog smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laži, grijeh veliki." (en-Nisa, 48)

U drugom ajetu rečeno je: **"Allah sigurno neće oprostiti da Njemu druge smatraju ravnim, a oprostit će kome hoće**

[4] Imam ez-Zehebi u svome djelu *el-Kebair*, str. 22, veli: "Najveći grijeh jeste širk Allahu. On se dijeli na dvije vrste.
Prva vrsta jeste da se Allahu pripiše ortak ili drug te da se kao takav obožava uz Allaha, od stvari kao što su kamen, drvo, Sunce, Mjesec, poslanik, šejh, zvijezda, kralj, vladar ili nešto drugo, to je tzv. *eš-širkul-ekber*, veliki širk, koji je Allah spomenuo, kada je rekao:
"Allah sigurno neće oprostiti da Njemu druge smatraju ravnim, a oprostit će kome hoće ono što je manje od toga." Ajeta o ovoj temi ima mnogo.
Poslije ovog naveo je hadise koji govore o veličini ovog grijeha, a zatim je rekao:
"Druga vrsta širka jeste *rija* u djelima - neiskrenost prema Allahu u djelima koja se rade radi sevapa, kao što je Allah, dž.š., rekao:. "Ko žudi da kod Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, ne smatra Njemu ravnim nikoga." A Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"'Čuvajte se manjeg širka /eš-širk el-asgar/!' Upitaše ga 'O Allahov Poslaniče! Šta je to eš-širkul-asgar / manji širk' 'Biti licemjeran.',- odgovori Poslanik, alejhis-selam! '(Djelo zbog pohvale i da se vidi, a ne zbog Allaha i Njegove nagrade.')
"Allah će u danu u kojem će dijeliti nagrade Svojim robovima reći (onima koji nisu bili iskreni prema Allahu u svojim djelima) 'Idite onima za koje ste željeli da vide vaša djela, pa vidite hoćete li kod njih kakvu nagradu naći.'" Hadis bilježi imam Ahmed s dobrim nizom prenosilaca od Ibn Abbasa i el-Bejheki u *Šu'abul-imanu*. U drugom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Koliko postača od svog posta neće imati ništa drugo osim gladi i žeđi i koliko klanjača noću neće imati ništa osim nesanice." Hadis bilježe Ahmed, Ibn Madža i dr.

ono što je manje od toga. A daleko je zalutao onaj koji smatra da je Allahu neko ravan." (en-Nisa, 116)

O ovome je Allah, dž.š., rekao i slijedeće: "**Ko drugog smatra Allahu ravnim, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti. A nevjernicima neće niko pomoći.**" (el-Maida, 7)

I rekao je: "**A onaj ko bude smatrao da Allahu ima iko ravan bit će kao onaj ko je s neba pao i koga su ptice razgrabile, ili kao onaj koga je vjetar u daleki predio odnio.**" (el-Hadždž, 31)

Kada je poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o tome koji je najveći grijeh, on je odgovorio: "*Najveći grijeh jeste da Allahu pripišeš druga, a On te je stvorio.*"

Dalje, u jednoj autentičnoj sahih, predaji koju je zabilježio imam Muslim u svom *Sahihu*, 3005, stoji da je neka žena iz Benu Israila stavljena pred jamu koja je bila napunjena vatrom, i od nje je traženo da se odrekne svoje vjere /monoteizma/ ili će u suprotnom biti bačena u vatru. Nad ovakvim izborom žena se umalo pokolebala iz sažaljenja prema svome djetetu koga je nosila u naručju. Zato Allah, dž.š., dade da dijete u ovom trenutku progovori i kaže: "**O majko, budi strpljiva, ti si, zaista, na istini!!!**"

Ovom događaju sličan je i slučaj poslanika Ibrahima, sallallahu alejhi ve sellem, kada ga je njegov narod izveo pred vatru i kada su jedni drugima rekli: "**Spalite ga – Ibrahima i bogove vaše osvetite, ako hoćete išta da učinite.**" '**O vatro**', **rekosmo Mi,** '**postani hladna i spas Ibrahimu.**' (el-Enbija, 68-69)

Od Habbaba ibn el-Eretta, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Požalili smo se Poslaniku dok je on jednom bio u hladu Ka'be naslonjen na svoj ogrtač, koji je stavio ispod glave. Rekli smo mu: 'Zar nećeš za nas učiti dovu? Zar nećeš tražiti pomoć za nas?' Na ovo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *'U vremenima prije vas čovjeku bi iskopali jamu i u nju ga bacili, onda bi donijeli testeru te njome raspolovili glavu i češljali bi ljude željeznim češljevima zadirući između mesa i kosti, ali sve ih to nije moglo odvratiti od njihove vjere. Tako mi Allaha, On će zaista upotpuniti ovu stvar, vjeru, tako da će konjanik moći slobodno putovati od Sa'ne*[5] *do Hadrameuta. Neće se bojati ničega osim Allaha ili vuka za svoje stado. Ali vi požurujete.'"* (Hadis bilježi el-Buhari u *Sahihu,* 7/126)

Drugi Poslanikov vasijjet

وَلا تَعُقَنَّ وَالِدَيكَ وَ إِنْ أَمَرَاكَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ أَهْلِكَ وَ مَالِكَ...

"Ne budi neposlušan prema roditeljima, makar ti oni naredili da napustiš svoju porodicu i imetak."

Kad je riječ o pravima roditelja, Allah, dž.š., rekao je sljedeće: **"A ako te oni budu nagovarali da drugog Meni**

5 Ibn Hadžer el-Askalani u *Fethu* veli slijedeće "Moguće je da je Poslanik, a.s., aludirao na San'u koja je u Jemenu, a između nje i Hadrameuta u Jemenu je udaljenost od 5 dana hoda. A moguće je da se pod riječju San'a aludira na San'u u Šamu, koja je dobila ime po onima koji su na tom mjestu odsjeli od stanovnika San'e iz Jemena." U ovom slučaju razdaljina je još i veća. (op. prev.)

ravnim smatraš, onoga o kome ti ništa ne znaš, ti ih ne slušaj, prema njima se velikodušno ponašaj." (Lukman, 15)

Na drugom mjestu u Kur'anu stoji: **"A ako te budu nagovarali da Meni nekoga ravnim smatraš, o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj. Meni ćete se vratiti, pa ću vas Ja o tome što ste radili obavijestiti."** (el-Ankebut, 8)

U suri el-En'am, u 151. ajetu, Allah, dž.š., navodeći deset vasijjeta, rekao je: **"Reci: 'Dođite da vam kažem šta vam Gospodar vaš propisuje: da Mu ništa ne pridružujete, da roditeljima dobro činite...'"**

Vasijjet dobročinstva prema roditeljima ponovljena je i u ajetu u kojem Allah, dž.š., kaže: **"Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim."**

U hadisu koji prenosi Ebu Bekra, radijallahu anhu, stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"'Zar nećete da vas obavijestim o najvećim grijesima???' (Ponovio je to tri puta)

'Svakako, o Allahov Poslaniče!' Tada on reče: *'Pripisivanje druga Allahu i odbijanje poslušnosti roditeljima!'"*[6] (Hadis bilježe el-Buhari i Muslim u svojim *Sahihima*.)

U predaji koju prenosi Abdullah ibn Amr ibn el-As, radijallahu anhuma, stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Veliki grijesi jesu širk, pripisivanje druga Allahu, i neposlušnost roditeljima."* (el-Buhari u *Sahihu*.)

---

[6] Jedna od kazni koje proizlaze iz grijeha nepoštovanja roditelja jeste i to da će takav osjetiti kaznu na dunjaluku prije ahireta. Ovo je posebno naglašeno u slijedećoj Poslanikovoj izreci: "Sve će grijehe Allah, ako hoće, odgoditi do Sudnjeg dana osim neposlušnosti prema roditeljima, za koje će njegov nosilac odgovarati za života prije smrti." (Prenosi ga el-Hakim i smatra ga vjerodostojnim, sahihom, op. prev.)

Naglašavajući pravo oca kad je riječ o njegovom sinu, jednom prilikom Poslanik se obrati mladiću koji je imao spor sa svojim ocem rekavši mu: *"Ti i tvoj imetak ste očevi[7]!"* (Hadis bilježe: Ibn Madža od Džabira ibn Abdullaha, et-Taberani u *Kebiru*, el-Bezzar od Semure i Ibn Sa'd.)

Treći Poslanikov vasijjet

وَلا تَتْرُكَنَّ صَلاةً مَكْتُوبَةً مُتَعَمِّدًا فَإِنَّ مَنْ تَرَكَ صَلاةً مَكْتُوبَةً فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللهِ

"Ni u kom slučaju svjesno ne ostavi propisani namaz, jer ko svjesno ostavi namaz, otkazana mu je Allahova zaštita."

Cilj ovog vasijjeta jeste skretanje pažnje muslimanu na važnost čuvanja propisanih namaza, tj. namaza koji su propisani kao prvorazredna obaveza, farz, a to su pet namaza u toku dana i noći.

I Kur'an i sunnet u sebi sadrže veoma veliki broj vasijjeta kada je riječ o namazu. Mi ćemo navesti samo neke primjere

[7] El-Munavi je podrobno govorio o senedu ovog hadisa. Uzrok ovog hadisa jeste to kako to navodi Ibn Madža od Džabira, da je neki čovjek došao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, žaleći se na svoga oca: "Ja imam nešto imetka i dijete, a moj otac želi uništiti moj imetak." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Ti i tvoj imetak ste očevi."
El-Munavi u svom djelu *Fejdul-kadir*, komentarišući spomenuti hadis, kaže: "Ti" čovječe koji kažeš: Moj otac mi želi imetak uništiti",, tj. do zadnjeg potrošiti, "i tvoj imetak pripadate ocu", tj. tvoj otac je uzrok i posrednik tvog dolaska na ovaj svijet, a ti si razlog pojave tvog imetka, na osnovu čega on posjeduje pravo prema kojim je on preči da koristi spomenuti imetak od tebe samog. Pa ako bude u potrebi, on ima pravo uzeti onoliko koliko mu je potrebno. Ovo ne znači da otac ima pravo potrošiti imetak sina kada god to zaželi i bez stvarne potrebe za njim." Ibn Hazm u djelu *El-Bejan ve ta'arif fi esbabi vurudi el-hadis eš-šerif* kaže sljedeće:
"Ti i tvoj imetak pripadate tvome ocu." Ovo znači: pa nemoj da budeš škrt prema ocu u onome što mu je potrebno od tvog imetka. Hadis bilježi i Ibn Ebu Šejba od Abdullaha ibn Amra ibn el-Asa. (op. prev.)

u tom smislu. Tako, npr., Allah, dž.š., u suri el-Ankebut kaže: **"I obavljaj molitvu (namaz). Molitva, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno. A obavljanje molitve najveća je poslušnost, a Allah zna šta radite."**

Redovno obavljanje namaza čini da klanjač ima čvrst i postojan karakter, koji siromaštvo ne može obezvrijediti i poniziti, niti bogatstvo uzoholiti.

I rekao je: **"Naredi čeljadi svojoj da obavljaju molitvu i ustraj u tome! Mi od tebe ne tražimo da se sam hraniš, Mi ćemo te hraniti! A one koji se budu Allaha bojali i grijeha klonili čeka lijep svršetak."** (Ta-Ha, 132)

Također je rekao: **"Vjernicima je propisano da u određeno vrijeme molitvu obavljaju."** (en-Nisa, 103)

Na drugom mjestu u Kur'anu stoji: **"Redovno molitvu obavljajte, naročito onu krajem dana, i pred Allahom ponizno stojte."** (el-Bekara, 238)

U jednom drugom ajetu Allah, dž.š., kaže: **"Pomozite sebi strpljenjem i molitvom, namazom, a to je, zaista, teško, osim poslušnima."** (el-Bekara, 45)

Praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je da kada ga kakva nedaća ili briga spopadne, on se posveti namazu.

A ističući važnosti namaza rekao je: *"Zavjet koji nas (muslimane) razlikuje od njih (nemuslimana) jeste namaz, pa ko napusti namaz učinio je kufr."* (Hadis bilježe: et-Tirmizi, en-Nesai, Ibn Hibban, el-Hakim, koji ga je ocjenio sahihom, a njegovu ocjenu potvrdio je i ez-Zehebi; hadis je sahih.)

Namazi koji su propisani i obavezni jesu pet namaza u toku dana i noći.

Hadis i oporuka odnose se na propisane namaze i jasan su dokaz da onaj ko svjesno i namjerno napusti i propusti namaz prestaje biti u Allahovoj zaštiti.[8]

8 Namaz predstavlja osnovni stup i temelj naše vjere. Kao takav, namaz se ubraja u osnovne i opće poznate vjerske obaveze. Nezamislivo je da ga musliman ne poznaje ili da se prema namazu nemarno ponaša. I nema uzura niti opravdanja u nepoznavanju općih i osnovnih propisa koji su vezani za namaz. S obzirom na njegovu važnost namaz je u Kur'anu spomenut na više od stotinu mjesta. U nekim se ajetima naređuje njegovo obavljanje, u drugim se podstiče istrajnost u njegovom izvršavanju itd.
Šerijatskopravni tretman (*hukm*) namaza na dunjaluku
1- Onaj koji namaz bude propuštao ili ostavljao negirajući njegovu obaveznost biva kafir, murted i otpadnik od islama, zato što je njegova obaveznost utvrđena kategoričkim dokazima iz Kur'ana, Hadisa i konsenzusa učenjaka (idžmaa). O ovom pitanju postignut je konsenzus muslimana (Više v.: *El-Fikhul-islami*.. od Vehbe, 1/660-661.)
2- onaj ko ga ostavlja iz lijenosti, nemarnosti ili ravnodušnosti prema ovoj obaveznoj vjerskoj dužnosti snosit će dunjalučku i ahiretsku odgovornost i kaznu, a ona je najavljena u slijedećima ajetima Kur'ana časnog: "A teško se onima koji, kad molitvu obavljaju, molitvu svoju kako treba ne izvršavaju." (el-Ma'un, 4-5) ; " A njih smjeniše zli potomci, koji molitvu napustiše i za požudama pođoše; oni će sigurno zlo proći." (Merjem, 59)
Dunjalučka kazna prema stavovima pravnih škola jeste slijedeća:

- pravnici hanefijske pravne škole su stanovišta da se od onoga ko ne obavlja namaz prvo traži da se okrene namazu; ako odbije, onda se zatvara i ostaje u zatvoru sve dok ne počne klanjati ili dok ne umre;
- šafijska i malikijska pravna škola stoje na stanovištu da se od onoga ko svjesno i namjerno ostavlja namaz zahtijeva da učini tevbu i počne klanjati, pa ukoliko odbije namaz onda se ubija, "haden", ne "kufren", tj. obavlja mu se namaz i zakopava se u groblja muslimana;
- hanbelije smatraju da se onaj ko odbije klanjanje namaza ubija i ne klanja mu se dženaza. Imam Ahmed ibn Hanbel, rahimehullah, svoj stav temelji na osnovu ajeta u kojem Allah, dž š., kaže: "Pa kada prođu sveti mjeseci, onda ubijajte mnogobošce gdje god ih nađete; zarobljavajte ih, oosjedajte i na svakom prolazu dočekujte! Pa ako se pokaju i budu molitvu obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru, jer Allah zaista prašta i samilostan je." (et-Tevba, 5-9). A onaj koji ostavlja namaz nije ispunio uvjet da bude na miru ostavljen.

I na osnovu hadisa u kojem Resulullah veli: "Zavjet kojim se razlikujemo mi i vi jeste namaz, pa ko ga napusti on je učinio kufr."
Eš-Ševkani je odabrao mišljenje imama Ahmeda i podržao ga, dok savremeni islamski učenjak prof. dr. Vehbe Zuhajli, autor komparativnog fikha *El-Fikhul-islami ve edilletuh*, daje prednost prvom mišljenju da se onaj koji ne klanja ne može smatrati nevjernikom. 1/661 (op. prev.)

Četvrti Poslanikov vasijjet

وَلا تَشْرَبَنَّ خَمْرًا فَإِنَّهُ رَأْسُ كُلِّ فَاحِشَةٍ.

"Ne pij alkohol, zaista je on uzrok svakom razvratu!"

Allah, dž.š., zabranio je alkohol, koji, po islamskom učenju, predstavlja majku svih zala (*ummul-habais*), a zabranu njegovog konzumiranja potvrdio je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Hamrom ili alkoholom smatra se sve ono što muti ljudski um te sprečava njegovu normalnu funkciju, bez obzira kojoj vrsti pripadao i kako se zvao.

A Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio nas je da će doći vrijeme kad će se alkohol (*hamr*), nazivati drukčijim imenima, upravo kao što to imamo priliku vidjeti danas.

Stoga, sve što opija zabranjeno je (*haram*). Svako opojno piće je haram, makar njegove količine bile male (izražene npr. u procentima), shodno općem pravilu koje važi u islamu, a koji glasi: "Ma eskere kesiruhu fe kaliluhu haram." - "Sve što opija u velikim količinama haram je i u malim (i najmanjim) količinama."

Allah, dž.š., rekao je: "**O vjernici, vino, kocka, kumiri i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo, zato se toga klonite, da biste postigli ono što želite. Šejtan želi da pomoću vina i kocke unese među vas neprijateljstvo i**

mržnju i da vas od sjećanja na Allaha i od obavljanja molitve odvrati. Pa hoćete li se vi okaniti?!" (el-Maida, 90-91)

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je vino, te onoga ko ga pije i ko ga toči, onoga ko ga prodaje i kupuje, onoga ko ga cijedi i kome se cijedi, onoga ko ga nosi i kome se nosi.[9] Alkohol šteti razumu, rasipa imetak, biva razlogom raznih bolesti, mržnje i neprijateljstva, te udaljava od spominjanja Allaha, dž.š., i od namaza.

[9] U hadisu koji bilježe Ebu Davud i imam Ahmed. Verzija koju je zabilježio imam Ahmed glasi: Ibn Abbas je rekao da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom izjavio: "Jednom prilikom došao mi je Džibril, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mi je: 'O Muhammede, zaista je Allah prokleo alkohol (*hamr*).'" Es-Sujuti je ove hadise ocijenio ispravnim. (op. prev.)

Zar pored svih šteta i neugodnosti koje alkohol prouzrokuje da ga se ne klonimo i ne čuvamo?![10]

[10] Žalosno je to što pojedinci među nama muslimanima još uvjek samouvjerno ponavljaju kako alkohol ustvari nikada nije definitivno i striktno zabranjen, nego da ga je dozvoljeno konzumirati, pa čak i namaz obavljati sve dotle dok se razumom može raspoznati dobar od ružnog govora. U svom džehlu oni se čak pozivaju i na časni Kur'an, konkretno na ajet koji predstavlja jedan u nizu objavljenih ajeta na putu do konačne zabrane: "O vjernici, pijani molitvu nikako ne obavljajte sve dok ne budete znali šta govorite."
Podsjetit ćemo samo ukratko u nauci "Tarihi tešriji", općepoznatom pravilu kada je riječ o relaciji Objava –čovjek. Naime, kada je neka zabrana ili naredba vezana za jedno od pravila imanskog koncepta i akide, islam tada od prvog momenta donosi jasnu nedvosmislenu odredbu kojom se kategorički rješava dato pitanje.
Takvo je npr. pitanje imana u Allaha, pitanje monoteizma ili širka. Zabrani širka nije prethodila nikakva blaža zabrana, nego je širk sa svim svojim manifestacijama jasno i nedvosmisleno zabranjen. Međutim, kada je riječ o nekoj navici, običaju, nečemu što je u određenom društvu veoma rasprostranjeno, onda se odredbe pretežno donose na etape. U predmetima kao što su "Tarihi tešrija" i "Usulul-fikh" najčešće kao za primjer postepenosti zabrane nečega navodi se primjer alkohola.Tako npr. kada je riječ o konzumiranju alkohola, koja je predstavljala u predislamsko doba jednu veoma raširenu naviku, Allah, Mudri i Sveznajući, na sljedeći način donosi zabranu:
1-objavljuje ajet u suri En-Nahl: "A od plodova palmi i loze pripremate piće i hranu prijatnu." Tako je ova kategorija prva koja je dospjela do ušiju tadašnjih vjernika da su alkohol, i pića koja se pripremaju od palmi jedno, a da je prijatna hrana nešto drugo;
2-druga etapa prezentirana je kroz riječi Uzvišenog: "'Pitaju te o vinu i kocki . Reci:'Oni donose veliku štetu, a i neku korist ljudima, samo što je šteta od njih mnogo veća nego korist.'" U ovom je ajetu, dakle, sadržan išaret da je kocku i alkohol u kojima je više štete nego koristi, preče ostaviti;
3-treća etapa jeste ona na kojoj su zastali umovi naših mudžtehida, ili pak smišljena manipulacija spletkaroša koji su željeli ovako jednu tezu ubaciti među masu ne bi li našli što veći broj pristalica među slabima i onima koji ne posjeduju dovoljno islamskog obrazovanja; treća etapa još više sužava prostor za konzumiranje alkohola:
"O vjernici, pijani nikako namaz ne obavljajte, sve dok ne budete znali šta govorite."
Ako uzmemo u obzir da je propisanih namaza pet, te činjenicu da se tako brzo opiti i otrijezniti nije moguće, uvidjet ćemo koliko je ozbiljno ovom etapom ugrožen prostor za konzumiranje alkohola;
4-četvrti čin ili etapa jeste, ustvari, konačni i definitivni čin objave stroge zabrane konzumiranja alkohola i ostalih poroka spomenutih u slijedećem ajetu: "Vino, kocka, kumiri i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo, zato se toga klonite da biste postigli ono što želite." (op. prev.)

Peti Poslanikov vasijjet

وَ إِيَّاكَ وَ الْمَعْصِيَةَ فَإِنَّ بِالْمَعْصِيَةِ حَلَّ سَخَطُ اللهِ...

"-Dobro se pazi i čuvaj grijeha, jer grijesi, zaista, navlače Allahovu srdžbu."

Drugim riječima, kloni se grijeha i nemoj ih činiti. Ono što je posebna opasnost od griješenja jeste ustrajnost i nepokolebljivost u činjenju grijeha. Naime, ljudi nisu zaštićeni od griješenja, shodno izjavi Allahovog Poslanika: *"Svi potomci Adema, sallallahu alejhi ve sellem, griješe, a najbolji grešnici jesu oni koji se poslije grijeha kaju."*

"Zaista je Allah odredio neke dužnosti, pa ih nemojte napuštati, postavio je granice, pa ih nemojte prelaziti, prešutio je neke stvari iz milosti prema vama, ne iz zaborava, pa ih nemojte istraživati."

Hadis je *hasen* na osnovu drugih seneda i vjerodostojnih predaja. Grijesima se izaziva Božija srdžba, ljutnja, kazna i prokletstvo. O tome Allah, dž.š., u Kur'anu kaže: "**Jezikom Davuda i Isaa, sina Merjemina, prokleti su oni sinovi Israilovi koji nisu vjerovali – zato što su se bunili i uvijek granice zla prelazili; jedni druge nisu odvraćali od grešnih**

postupaka koje su radili. Ružno li je, zaista, to kako su postupali." (el-Maida, 78-79)

Dakle, kad su se među njima proširila činjenja ružnih djela i kad je zavladalo griješenje, a istovremeno iščezao princip naređivanja dobrih, a zabrane loših djela, stigla ih je teška kazna, ljutnja i Božije prokletstvo.[11]

A Uzvišeni Allah islamskom je ummetu dao određene vrijednosti. S tim u vezi Allah, dž.š., rekao je: "**Vi ste najbolji narod koji se ikad pojavio, tražite da se dobra djela čine, a od nevaljalih odvraćate i u Allaha vjerujete.**" (Alu Imran, 110)

Na drugom mjestu u časnome Kur'anu stoji: "**A da su stanovnici sela i gradova vjerovali i grijeha se klonili, Mi bismo im blagoslove s neba i iz zemlje slali, ali oni su poricali, pa smo ih kažnjavali za ono što su radili.**" (el-E'raf, 96)

Dakle, vjerovanje i sustezanje od grijeha (*takva*) iziskuju otvaranje općeg blagoslova iz neba i iz zemlje, dok bezbožnost (poricanje Boga) i griješenje otvaraju vrata svakog zla i kušnje, zbog čega je neophodno uložiti maksimum opreza u čuvanju od grijeha u ummetu i nehajnosti prema blagodatima koje

[11] Ebu Davud sa svojim nizom prenosilaca prenosi od Abdullaha ibn Mes'uda sljedeće: "Resullullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Uzrok da je unijet razdor među sinove Israilove jeste jedan čovjek koji je prošao pored drugog i rekao mu: 'Boj se Allaha i prođi se toga što radiš! To ti nije dozvoljeno!' Sutradan bi ga opet sreo, a to što je čovjek radio nije ga sprečavalo da mu se pridruži, jede i pije s njim". Kada su to uradili, Allah je dao da su se digli jedan protiv drugog i međusobno se suprotstavljali." Zatim je citirao ajet: "Jezikom Davuda i Isaa, sina Merjeminog, prokleti su ..." do: "...nevjernici."
Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, zatim dodade: "Nikako, tako mi Allaha, vi ćete naređivati da se čini dobro i zabranjivati zlo, vi ćete nasilnike kazniti i pred istinom im savijati šije ili ćete ostati kratkih rukava pred istinom."

posjedujemo i dužnosti zahvale na tome. Također, ne trebamo se zavaravati onim što vidimo kako je i nevjernicima dao Allah, dž.š., sve oblike blagodati, jer, zaista, njima pripada to na ovome svijetu, dok na ahiretu njima slijedi teška patnja. Ne postoji ništa što je Allah, dž.š., zabranio, a da u tome nije sadržana neka šteta po društvo ili narod /ummet/ i da sama zabrana u sebi ne sadrži mnoge mudrosti.

Tako je npr. Allah, dž.š., zabranio blud, čuvajući na taj način porijeklo ljudi i štiteći društvo od nemorala.

Zabranio je potvaranje čistih i nevinih vjernica, štiteći njihovu čast i ugled.

Zabranio je ružan govor o drugima, ismijavanje, podrugivanje i omaložavanje radi zaštite ljudske časti i čestitosti, te da društvo bude čisto i zdravo. Iz ovih i sličnih razloga zabranjeno je i bespravno uzimanje imovine drugih, kamata i druge radnje.

S obzirom da ljudi nisu bezgrešni, Allah, dž.š., ostavio je vrata tevbe širom otvorena, pa je tako odredio da se uzimanjem abdesta sapiraju određeni grijesi. Namazi brišu grijehe učinjene između njih. Umra briše grijehe između nje i prethodne, džuma do džume, također. Svi ovi ibadeti brišu grijehe koji se u međuvremenu učine.

"Ako se budete sustezali od velikih grijeha, onih koji su vam zabranjeni, i Mi ćemo preći preko manjih ispada vaših i uvest ćemo vas u divno mjesto." (en-Nisa, 31)

I odredio je da činjenje dobrih djela (*hasenat*) bude razlog brisanja loših djela. Tako možemo reći: "Grijeh je činjenje nereda na Zemlji. Popravljanje i uspostavljanje reda dolazi preko pokajanja (*tevbe*) i konstantnog traženja oprosta (*istigfara*)."

Allah, dž.š., s tim u vezi kaže: "**Tražite od Gospodara vašeg oprosta, jer On, doista, mnogo prašta; On će vam obilnu kišu poslati i pomoći vas imanjima i sinovima, i dat će vam bašče, i rijeke će vam dati.**" (Nuh, 10-12)

I kaže: "**Od Gospodara svoga oprost tražite, i da se pokajete, On će vam dati da do smrtnog časa lijepo proživite i svakom čestitom dat će zasluženu nagradu.**" (Hud, 3)

Šesti poslanikov vasijjet

وَ إِيَّاكَ وَ الْفِرَارَ مِنَ الزَّحْفِ وَ إِنْ هَلَكَ النَّاسُ.

"Ni u kom slučaju ne napuštaj bojni red makar svi suborci izginuli."

Zabrana napuštanja bojnog polja dolazi zbog očuvanja strukture i konstrukcije vojske. Ona je važeća i u situacijama kada je protivnička vojska slabija. Nepokolebljivost i upornost na bojnom polju, te borbenost jeste obligatna dužnost za sve one koji su uključeni u bitku. Sunnet, tradicija Allahovog

Poslanika, u sebi sadrži upozorenje na opasnost bježanja s bojnog polja.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, veli: *"Čuvajte se sedam velikih grijeha..."* a među njih je ubrojao i *"...bježanje s bojnog polja."* (Ovo prenose el-Buhari i Muslim u svojim *Sahihima.*)

Inače napuštanje bojnog polja ima različite oblike i vidove:

1 - povlačenje, nakon čega slijedi ponovni napad na neprijatelja.
Ova taktika spada u strategiju vođenja borbe, što se u islamskoj terminologiji naziva *teharruf*-, povlačenje radi ponovnog napada;

2 -povremeno i naizmjenično povlačenje i napadi. U ovo spada npr. povlačenje radi pristupanja drugoj četi i njeno omasovljavanje. Ovakvo povlačenje naziva se *tehajjuz*, tj. pregrupisavanje, odn. priključivanje drugoj četi;

3 -treća kategorija na koju se zabrana odnosi jeste bijeg bez namjere povratka, dakle bijeg zbog gubitka bitke. **"O vjernici, kada se s nevjernicima sukobite, a njih nastupa mnogo, leđa im ne okrećite. Onaj ko im tada leđa okrene - osim onog koji se povuče s namjerom da se ponovo bori ili drugoj četi pristupi – vratit će se natovaren Allahovom srdžbom; prebivalište njegovo bit će Džehennem, a užasno je on boravište."** (el-Enfal, 15-16)

Sedmi Poslanikov vasijjet

وَ إِذَا أَصَابَ النَّاسَ مَوْتٌ وَ أَنْتَ فِيهِمْ فَاثْبُتْ...

"Ukoliko stanovnike nekog mjesta zahvati epidemija (el-meut), a ti se na tom mjestu zatekneš, ne napuštaj ga."

Mevt se u ovom hadisu odnosi na epidemiju, kugu, koleru. U predaji koju je zabilježio imam Ahmed riječ *el-mevt* došla je u formi "mutan", što označava epidemiju velikih razmjera.

Zabrana napuštanja mjesta koje je zahvaćeno epidemijom kolere, bježeći od nje, kao i zabrana ulaska u to mjesto došla je od Allahovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

I zaista, Muaz ibn Džebel, radijallahu anhu, umro je od kolere "el-emvas", osamnaeste godine po Hidžri. Ukopan je u mjestu el-Gor. U dva *Sahiha* zabilježen je hadis od Abdullaha ibn Abbasa, radijallahu anhuma, u kojem stoji da se Omer ibn el-Hattab, radijallahu anhu, uputio prema Šamu, pa kada je stigao do mjesta Serg, susreo se s predstavnicima vojske, Ebu Ubejdom el-Džerrahom i njegovim pratiocima, koji ga obavijestiše o koleri koja je zahvatila neka područja u Šamu. Ibn Abbas dalje pripovijeda: "Omer mi tada reče: 'Sazovi mi prve muhadžire.' Ja sam ih pozvao, i on ih obavijesti o epidemiji i zatraži njihove savjete i mišljenja, međutim njihova

mišljenja o ovom pitanju bijahu različita. Poslije njih Omer pozva ugledne ensarije koji također nisu imali jedinstven stav, sve dok se nije pojavio Abdur-Rahman ibn Avf, radijallahu anhu, koji je do tada bio odsutan zbog svojih nekih poslova. On reče 'Ja zaista posjedujem znanje o tom pitanju, jer sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: *'Kada čujete za koleru u nekom mjestu, nemojte tamo ići, a ako kolera zavlada u vašem mjestu, ne napuštajte ga, bježeći od nje.""* (El-Buhari 10/153., Muslim 2219.)

U dva *Sahiha*, također, zabilježen je hadis koji prenosi Usama ibn Zejd, radijallahu anhu, od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje stoji da je rekao: *"Ako čujete da se u mjestu pojavila kolera, ne idite tamo, a ako ste se već zatekli u tom mjestu, ne izlazite iz njega."* (Prenose ga el-Buhari, 10/150, Muslim, 2218.)

Omer, radijallahu anhu, zahvali Allahu na ovoj vijesti i odluči da se vrati.

Osmi Poslanikov vasijjet

وَ اَنْفِقْ عَلَى اَهْلِكَ مِنْ طَوْلِكَ

"Na svoju porodicu troši u skladu s mogućnostima."

Izdržavanje familije i borba za egzistenciju predstavlja okosnicu ovozemaljskog života i truda. Metode trošenja

u ovom smislu variraju između škrtarenja i prekomjernog rasipanja.

Iz ovog razloga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, daje uputstvo kada je riječ o trošenju, izraženo kroz ovaj savjet: *"Izdržavaj, troši na svoju familiju u skladu sa svojim mogućnostima."*

Svako ko se bude držao ovog metoda neće svojoj familiji bilo šta uskratiti, ukoliko bude u mogućnosti, niti će rasipati svoj imetak, opterećivati se, u tom smislu, iznad svojih mogućnosti. Ova strategija i metoda registrovane su u Allahovoj knjizi kroz riječi u kojima Allah, dž.š., hvaleći Svoje robove, između ostalog, kaže: **"...i oni koji, kad udjeljuju, ne rasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine."**

Na drugom mjestu upozorava:

"Ali, ne rasipaj mnogo, jer su rasipnici braća šejtana, a šejtan je Gospodaru svome nezahvalan." (el-Isra, 26-27)

Dakle, rasipanje je dio nezahvalnosti na blagodatima. Zato je ispravan metod o ovom pitanju u praksu sprovesti Poslanikov vasijjet, tj. trošenje u skladu s mogućnostima. U drugom ajetu Allah, dž.š., naređuje: **"Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj ko je u oskudici - onoliko koliko mu je Allah dao, jer Allah nikog ne zadužuje više nego što mu je dao, a Allah će sigurno poslije tegobe, olakšicu dati."** (et-Talak, 7)

Ukoliko bi čovjek premalo trošio na izdržavanju svoje porodice, a imućan je, on je škrt, u tom slučaju njegova

supruga ima pravo uzeti od njegovog imetka onoliko koliko je dovoljno njoj i njezinoj djeci.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, veli: *"Zaista nećeš udjeliti ništa čime želiš postići Allahovo zadovoljstvo, a da zato nećeš biti nagrađen, čak i zalogaj koji staviš u usta svoje žene ubrojat će ti se kao sadaka."* (Prenose ga el-Buhari i Muslim od Sa'da ibn Ebu Vekkasa, radijallahu anhu.)

U drugom hadisu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, veli: *"Kada čovjek troši na svoju familiju želeći postići Allahovu nagradu i zadovoljstvo, imat će nagradu sadake."* (Prenosi ga el-Buhari i Muslim od Ebu Mes'uda el-Bedrija.)

"Za svaki dinar koji potrošiš na Allahovom putu bit ćeš nagrađen: za dinar koji si dao da se rob iskupi, za dinar koji daš siromahu i za dinar koji potrošiš na svoju porodicu. Najveću nagradu imat ćeš od onog koji si utrošio na svoju porodicu." (Prenosi ga Muslim od Ebu Hurejre.)

Trošenje na porodicu, kad je riječ o nagradi, smatra se najboljom sadakom. Zato, svako onaj ko troši u skladu sa svojim mogućnostima imat će nagradu shodno tome. A onaj ko bude u neimaštini ili oskudici neka zna da je Allah rekao: **"Allah će poslije neimaštine izlaz dati,"** kao i **"Ne ubijajte djecu svoju iz straha od neimaštine, i njih i vas Mi hranimo."** (el-Isra, 31)

A na drugom mjestu kaže: **"Mi i vas i njih hranimo."** (el-En'am, 151)

Kada bi naš ummet usvojio navedene principe, bio bi pošteđen težine duga i poteškoća kamate.

Ovo su uzvišeni islamski principi koje je postavio Allahov Poslanik kao strategiju u jednom uspješnom i zdravom ekonomskom sistemu. Sve to u nekoliko riječi: *"Na svoju familiju troši umjereno."*

Deveti Poslanikov vasijjet

وَ لا تَرْفَعْ عَنْهُمْ عَصَاكَ أَدَبًا...

"Ne podiži s njih prut u njihovom vaspitanju."

U ovom vasijjetu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavlja odgojno–obrazovni sistem za vaspitanje djece.

Inače, odgoj i vaspitanje djece jeste jedan od najuzvišenijih ciljeva islamskog prava, jer je lijep odgoj preduvjet lijepog karaktera.

Allah, dž.š., pohvalio je Poslanika govoreći mu: **"Ti si, zaista, najljepše ćudi."** (el-Kalem, 4)

Zato nije nikakvo iznenađenje niti čudo da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svome vasijjetu Muazu, između ostalog, skrene pažnju i na odgoj djece. Lijep je odgoj bolji od dobrog porijekla.

Arapski pjesnik rekao je još davno:

"Budi sin kog god hoćeš,
al' edebom se okiti,
on će te učinit neovisnim
od svakog porijekla."

Poslanikov odgoj bio je Kur'an, što znači da je postupao shodno kur'anskim odredbama i čuvao se onoga što je Kur'an zabranio.

Imao je običaj govoriti: "Objesite prut na mjesto na kojem će ga vidjeti vaši ukućani."

Sve je to bilo da bi se oni zaplašili i vaspitali. Islam je odobrio da se djeca, između ostalog, i kazne radi vaspitanja, a ne da bi ih se strogo i teško kažnjavalo.

A u savremenim prosvjetno–obrazovnim programima, koji brane kažnjavanje, pa makar da se dijete, zaplaši odgovara se da je to sve dovelo da otac više nema kontrolu nad svojom djecom, niti nastavnik nad svojim učenicima. Rezultat je bio da se institucija porodice slabi i da djeca odrastaju raspuštena i nepristojna.

U hadisu se također kaže: "Naređujte svojoj djeci da klanjaju kada budu imala sedam godina, a kada budu imala deset godina, pa ne budu klanjala, kaznite ih. I mušku od ženske djece razdvojite u postelji."

Cilj je da dijete osjeti strah i da zna da je pogriješilo.

Također, ukoliko žena bude neposlušna i bude imala namjeru da poruši instituciju porodice, prvo se lijepo savjetuje,

zatim ako ni to ne pomogne, mužu se dozvoljava da upotrijebi i drugu odgojnu mjeru u vidu napuštanja postelje, pa ako ni to ne pomogne, onda će je i blaže tjelesno kazniti.

Udarac dolazi kao posljednje sredstvo, onda kada više nikakva druga sredstva ni načini nemaju svoj učinak. Sve se to čini da bi i dijete a i žena razumjeli i osjetili da su učinili grešku.

Inače u normalnim uvjetima savjet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vjernicima je: *"Ne udarajte Božije robinje (žene)."* Ovo su, dakle, situacije gdje se udarac može upotrijebiti od muža ili oca u cilju vaspitanja i odgoja.

Naglašavamo da je to posljednje čemu se treba pribjegavati kada je riječ o metodama popravljanja.

Deseti Poslanikov vasijjet

وَ أَخِفْهُمْ فِي اللهِ

"Zaplašuj ih Allahovom kaznom."

Ovo je posljednja odredba Poslanika Muazu, ostalim ashabima i uopće muslimanima u sklopu ove jezgrovite vasijje.

Ona ujedno prestavlja plod i rezultat islamskog programa i sistema u svakom njegovom aspektu.

Naime, onaj koji u odgoju i vaspitanju djeteta uspije dostići stepen gdje je dovoljno da se dijete zaplaši Allahom, a ne ocem, vladarom niti nekim od ljudi, taj je postigao sam vrhunac edeba i lijepog odnosa s Allahom i s ljudima.

Naime, u ovom slučaju i na ovaj način strah od Allaha postaje jedini pratilac i drug s određenom osobom u tajnim i javnim situacijama, pa ona neće počiniti grijeh prema Allahu niti će povrijediti pravo nekog čovjeka. Allah, dž.š., rekao je: **"A onome koji se stajanja pred Gospodarom svojim bude bojao bit će dva perivoja."** (er-Rahman, 46)

"A Onome koji pred dostojanstvom Gospodara bude strepio i dušu od prohtjeva suzdržao Džennet će boravište sigurno biti." (en-Naziat, 40)

Ove uzvišene odredbe sadržane u Poslanikovom vasijjetu prestavljaju predivan i uzvišen pravac i program u životu ne samo hazreti Muazu, kome se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, direktno obratio, nego uopće svim muslimanima.

Ve ahiru da'vana enil-hamdu lillahi Rabbil-alemin.

DRUGI HADIS

الحديث الثاني

عَنْ أَبِي ذَرٍّ الغِفَارِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ:

"أَمَرَنِي خَلِيلِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعٍ

أَمَرَنِي بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ وَالدُّنُوِّ مِنْهُم.

وَ أَمَرَنِي أَنْ أَنْظُرَ إِلى مَنْ هُوَ دُونِي وَ لا أَنْظُر إِلى مَنْ هُوَ فَوْقِي.

وَ أَمَرَنِي أَنْ أَصِلَ الرَّحِمَ وَ إِنْ أَدْبَرَتْ.

وَ أَمَرَنِي أَنْ لا أَسْأَلَ أَحَداً شَيْئاً.

وَ أَمَرَنِي أَنْ أَقُولَ الْحَقَّ وَ لَوْ كَانَ مُرّاً.

وَ أَمَرَنِي أَنْ لا أَخَافَ فِي اللهِ لَوْمَةَ لائِم.

وَ أَمَرَنِي أَنْ أُكْثِرَ مِنْ قَوْلِ (لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلا بِاللهِ) فَإِنَّهُنَّ مِنْ كَنْزٍ تَحْتَ العَرْشِ ."

Ebu Zerr el-Gifari, radijallahu anhu, rekao je: "Moj prijatelj preporučio mi je sedam stvari:

-da volim siromahe i da budem blizak s njima;

-da gledam u onog ko je slabijeg imovinskog stanja, a ne onog ko je iznad;

-da čuvam i održavam rodbinske veze, makar me oni napustili;

-da nikoga ni za što ne molim;

-da govorim (samo) istinu, makar ona bila i gorka;

-da se zbog Allaha ne plašim ničijeg ukora;
-da što više izgovaram: 'la havle ve la kuvvete illa billah', jer su ove riječi, zaista, iz riznica ispod Arša."

Prenosilac hadisa

Puno ime mu je Džudub ibn Džunada Ebu Zerr el-Gifari el-Hazredži. Jedan je od prvih koji su primili islam. U svom životu bio je zahid, asket, i malo je posjedovao od ovosvjetskih dobara. Umro je u mjestu zvanom Rebeza u blizini Medine Munevere 32. god. po H., Allah njime bio zadovoljan!

Vjerodostojnost hadisa

Hadis bilježe: imam Ahmed u *Musnedu,* 5/159; Ibn Hibban u svom *Sahihu,* 449; et-Taberani u *el-Mu'džemus-sagiru*; el-Haraiti, u djelu *Mekarimul-ahlak*; el-Bejheki, u *es-Sunenul-kubra,* 10/91; Ebu Nuajm u djelu *Hil'jetul-evlija*, 1/159; el-Hatib u *Tarihul-Bagdad,* 254, preko Ebu Zerra el-Gifarija, radijallahu anhu, i hadis je hasen.

KOMENTAR DRUGOG HADISA

أَمَرَنِي خَلِيلِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ بِسَبْعٍ

Izjava Ebu Zerra: *"Moj prijatelj preporučio mi je sedam stvari..."*

Prvi Poslanikov vasijjet

أَمَرَنِي بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ وَالدُّنُوِ مِنْهُم.

"...da volim siromahe i da budem blizak s njima."

To iziskuje dobar odnos prema njima, činjenjem dobra, saosjećanjem s njima, brigom i pitanjem o njihovom stanju i potrebama.

I zaista, Ebu Zerr živio je sa siromasima i bio im je blizak, s njima je sijelio i bio im je ponizan. Baš onako kako mu je to naložio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Ovaj je vasijjet Allah, dž.š., uputio Poslaniku u Kur'anu, kada je rekao: **"Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovom svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce**

nehajnim prema Nama ostavili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti."[12] (el-Kehf, 28)

Ovo znači: budi s ovima slabašnima siromasima i strpljivima koji svoga Gospodara mole ujutro i navečer želeći time steći Njegovu naklonost i zadovoljstvo. I svoj pogled i pažnju nemoj s njih preusmjeravati prema drugima kao što su bogataši ili ugledni, oni od njih koje je dunjalučki život preokupirao i zavarao i koji pretjeruju u svojim postupcima.

Poslanik, sallallahu aleji ve sellem, rekao je: "Zaista Allah pomaže ovaj ummet slabima i preko njihovih dova, namaza i istrajnosti."[13]

---

[12] Sejjid Kutb, kod komentara ovog ajeta u *Zilalu* rekao je: "Ovdje Allah usmjerava Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da bude čvrsto s onima koji su se Gospodaru svome usmjerili, a da zanemari i ostavi one koji zanemaruju Allaha. Prenosi se da su ovi ajeti objavljeni u vezi s kurejševićkim uglednicima kada su zahtijevali od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da protjera siromašne vjernike, kao što su Bilal, Suhejb, Ammar i Ibn Mes'ud, ako želi da islam prihvate kurejševićki poglavari ili da za njih odredi posebne sastanke na kojima ne bi učestvovale spomenute (i njima slične) osobe. Islam nikome ne laska, niti odmjerava ljude mjerilima prvog džahilijeta, niti bilo kog džahilijeta po kojem bi vrednovali ljude ovim neispravnim mjerilom." (*Zilal*, 15/118-119.)

[13] Hadis je zabilježio en-Nesai od Mus'aba ibn Sa'da, ovaj od Sa'da ibn Ebu Vekkasa, koji je smatrao da on ima prednost nad drugima, pa mu je ovo rečeno. U ovakoj formi hadis su zabilježili i et-Taberani, Ebu Nuajm i ed-Dejlemi. (op. prev.)
El-Buhari je zabilježio ovaj hadis kao mursel i rekao je: "Potražite mi slabe i siromašne, zaista vi bivate njihovim razlogom opskrbljivani i pomognuti."
Koliko je potrebno da naši uvaženi intelektualci, vjersko–prosvjetni radnici, odgovorni i imućni, a pogotovo učenjaci i imami, koji bi trebali biti nasljednici Allahovog Poslanika, čuju preporuku Poslanika i u praksu sprovedu ovaj vasijjet. Gledao sam i slušao desetine primjera kako se vjerničko srce lomi i povjerenje gubi zbog daljine ovog vasijjeta od prakse današnjih muslimana, jer je u adetu mnogih naših uglednih i bogatih predstavnika da se druže s bogatim i posjećuju isključivo bogate, tamo gdje je neka vrsta koristi zagarantovana. Međutim, praksa i vasijjeti najuglednijeg i najboljeg Allahovog stvorenja upravo su suprotni. Imajmo na umu i izreku Ibn Muaza, koji je rekao: "Tvoja ljubav prema siromašnim jeste karakter Poslanika, ljubav prema njihovim sijelima jedan je od znakova časnih-salihina, bježanje od njih jedan je od karaktera munafika." (op. prev.)

Drugi Poslanikov vasijjet

وَ أَمَرَنِي أَنْ أَنْظُرَ إِلى مَنْ هُوَ دُونِي وَ لا أَنْظُرَ إِلى مَنْ هُوَ فَوْقِي.

"...da gledam (imam u vidu) u onoga ko je slabijeg imovinskog stanja, a ne u onog ko je iznad."

Ovo je zato, što čovjek ukoliko pogleda u one koji su iznad njega u pogledu imanja i dunjalučkih čari, potcijenit će nimete i blagodati koje posjeduje. Njegova duša osjetit će naklonost prema većem posjedovanju prolaznih dobara ovog svijeta i neće dugo potrajati a on će ući kroz zabranjena vrata na postizanju dobra, što ima za rezultat gubljenje dunjaluka i ahireta. A neće moći uzeti ništa više od dunjalučkih dobara osim onoliko koliko mu je propisano.

A Poslanik je izjavio: *"Pogledajte u one koji su po dunjaluku ispod vas, a ne one koji su iznad vas. To vam je bolje da ne omaložavate Allahove blagodati prema vama."* (Prenose el-Buhari i Muslim od Ebu Hurejre.)

Također je rekao: *"Kada neko od vas vidi one koji su iznad njega u pogledu imetka i ljepote, pa neka pogleda i u one koji su ispod njegovog nivoa."* (Prenose el-Buhari i Muslim od Ebu Hurejre.)

Treći Poslanikov vasijjet

وَ أَمَرَنِي أَنْ أَصِلَ الرَّحِمَ وَ إِنْ أَدْبَرَتْ .

"...da čuvam i održavam rodbinske veze, makar me oni napustili."

Ovo je zato što se na taj način čuvaju veze milosti, naklonosti i čvrste rodbinske veze među rodbinom. Neki čovjek upitao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Allahov Poslaniče, imam rodbinu koju pazim i obilazim, a ona me ne obilazi. Ja im činim dobro, a oni meni zlo. Ja sam prema njima blag, a oni prema meni grubi."

Na to mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ako je tako kao što kažeš, onda je to kao da im sipaš vreo lug u oči, i s tobom je Allahov pomagač sve dok si takav."* (Prenosi Muslim od Ebu Hurejre.)

Od Esme, kćerke Ebu Bekra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekla: "Došla mi je majka dok je još bila mnogoboškinja (mušrikinja), u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam pitala o tome Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši mu: 'Došla mi je majka i traži nešto od mene, pa da li da joj se odazovem?' Poslanikov odgovor bio je: 'Da.' (Hadis bilježe el-Buhari i Muslim.)

U ovome je dokaz da se veze s nevjernicima mogu održavati i preko imetka i tome slično, kao što se čuvaju i s muslimanima.

Veoma mnogo je hadisa koji preporučuju čuvanje rodbinskih veza. "Rodbinska veza vezana je za Arš i govori: 'Ko me bude pazio, neka ga pazi Allah. A ko me bude zanemario, neka ga Allah zanemari.'" (Hadis bilježe el-Buhari i Muslim od Aiše, radijallahu anha.)

I rekao je: "Ko vjeruje u Allaha i ahiret neka održava rodbinske veze." (Prenose el-Buhari i Muslim od Ebu Hurejre)

I rekao je: "Ko želi da mu Allah podari obilnu opskrbu i dug život neka (čuva) pazi rodbinske veze." (Prenose el-Buhari i Muslim od Enesa.)

Na čovjeku je da održava rodbinske veze, makar rodbina te veze kidala, jer je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije *vasil* (onaj koji čuva rodbinske veze i održava ih) koji samo uzvraća, nego je *vasil* onaj koji čuva veze i održava ih, čak kad ih oni drugi kidaju." (Prenose el-Buhari i Muslim od Abdullaha ibn Amra ibn Asa.)

"Sadaka prema siromasima jeste dijeljenje, a sadaka prema rodbini ogleda se u dvije stvari: milostinji i čuvanju veza." (Prenosi et-Tirmizi od Abdullaha ibn Omera; hadis je *hasen*.)

I rekao je: "U Džennet neće ući onaj koji kida rodbinske odnose." (Prenose el-Buhari i Muslim od Džubejra ibn Mut'ima, radijallahu anhu)

Zato je dužnost muslimanu da održava rodbinske odnose, makar mu rodbina to ne uzvraćala.

Četvrti Poslanikov vasijjet

وَ أَمَرَنِي أَنْ لا أَسْأَلَ أَحَداً شَيْئاً.

"...da nikog ni za što ne molim."

Čiste duše u traženju i molbi nekog drugog osim Allaha, dž.š., vide poniženje i samoomaložavanje.

Allah, dž.š., rekao je: "**A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći i opskrbit će ga odakle se i ne nada; onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta.**" (et-Talak, 2)

A kome je Allah dovoljan, njemu niko više i ne treba. On mu pomaže i čini ga neovisnim od mijenjanja.

"**Ako ti Allah dadne kakvu nevolju, niko je osim Njega ne može otkloniti, a ako ti zaželi dobro, pa niko ne može blagodat Njegovu spriječiti. On njome nagrađuje onoga koga hoće od robova Svojih, On prašta i milostiv je.**" (Junus, 107)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svom amidžiću Ibn Abbasu: *"Kad tražiš, traži od Allaha, kad trebaš pomoć traži je od Allaha."*

Od Sevbana, radijallahu anhu, prenosi se: "Rekao je Resulullah: *'Ko će mi garantirati jednu stvar, ja ću mu garantirati Džennet?'* Sevban se javi: 'Ja, o Allahov Poslaniče!' Onda mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: *'Ne traži ni od koga ništa.'*"

Od ovog momenta Sevban je bio takav da ukoliko bi se dogodilo da mu bič ispadne dok je on na konju, ne bi zatražio od bilo koga da mu ga dohvati, nego bi sam silazio. Allah, dž.š., voli da se moli i da se od Njega traži, međutim kada od čovjeka nešto zatražiš, pa ako to ponoviš, dosadi mu, on ti okrene leđa i pobjegne od tebe.

"Nikakvu potrebu od ljudi ne traži,
već je od Onog Ko vrata ne zatvara zatraži,
Čovjek se srdi ako od njega kakvu potrebu zatražiš,
A dragi Allah ako ne moliš i od Njega ne tražiš."

Peti Poslanikov vasijjet

وَ أَمَرَنِي أَنْ أَقُوْلَ الْحَقَّ وَ لَوْ كَانَ مُرّاً.

"...da govorim istinu, makar i gorka bila."

Istina je gorka. Nje se ne pridržava uvijek u svim situacijama osim onaj ko je vjernik. Nju, dakle, ne guta niko i ništa drugo osim duša vjernika. Musliman je dužan i mora govoriti istinu, međutim u iznošenju istine mora biti mudrosti, pogotovo kod onih koji pozivaju Allahu: **"Na putu Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj."** (en-Nahl, 125)

A Allah, dž.š., uzeo je obavezu i zavjet od učenih da Njemu pozivaju i da pri tome ništa ne kriju od nauke koju posjeduju.

"A kada je Allah uzeo obavezu od onih kojima je Knjiga data da će je sigurno ljudima objašnjavati, da neće ništa iz nje kriti, oni su je poslije, za leđa svoja bacili i nečim što malo vrijedi zamijenili; a kako je ružno to što su u zamjenu dobili." (Alu Imran, 176)

Ni misionarima, daijama, nije dozvoljeno da u vjeru pozivaju grubo i drsko.

"Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima, a da si osoran i grub, razbježali bi se iz tvoje blizine." (Alu Imran, 159)

Misija i poziv Allahu iziskuju strpljenje i blagost prema ljudima da bi našao onog ko će te slušati. U suprotnom, misija i da'va neće imati željenog efekta.

Šesti Poslanikov vasijjet

وَ أَمَرَنِي أَنْ لا أَخَافَ فِي اللهِ لَوْمَةَ لائِمٍ.

"....da se zbog Allaha ne bojim ničijeg ukora."

Onda kada vjernik počne govoriti istinu, naređuje dobro, a zabranjuje ono što je ružno, neminovno je da nakon ovoga

uslijedi iskušenje u njegovom imanu koje se odražava na njega ili na njegov imetak. Naime, upravo iskušenja i nedaće otkrivaju i pokazuju ljude u njihovoj stvarnoj prirodi, a ne onakvim kako se oni nastoje predstaviti preko svojih mišljenja i izjava.

Allah, dž.š., registrovao je vasijjet Lukmana svome sinu: *"I traži da se čine dobra djela, a odvraćaj od hrđavih, i strpljivo podnosi ono što te zadesi - dužnost je tako postupiti."* (Lukman, 17)

I rekao je: **"I one kojima je kad su im ljudi rekli: 'Neprijatelj (ljudi) se okuplja zbog vas, treba da ga se pričuvate!' To im je još više učvrstilo vjerovanje, pa su, puni imana, ustvrdili: 'Dovoljan je nama Allah i divan li je On Gospodar.'"** (Alu Imran, 173)

Oni (Kurejšije - op. prev.) koji su se okupili da unište muslimane, iako posjeduju blagodati dunjalučke i njezine uzroke, ipak su samo ljudska bića.

Oni su, dakle, ljudi (*en-nas*) siromašni, slabi, poniženi, oni koji jedu, piju, spavaju i imaju prirodne potrebe, pa treba da ih se pričuvate. Zato su vjernici rekli: "Dovoljan je nama Allah i divan li je On Gospodar."

Ovo su rekli jer su oni *muttekije,* uvjereni u Allahovu pomoć, pa su bili nagrađeni, kako to Allah, dž.š., kaže:

"Oni su se povratili obasuti Allahovim blagodatima i obiljem, nikakvo zlo ih nije zadesilo i postigli su da Allah bude njima zadovoljan." (Alu Imran, 174)

Allah, dž.š., rekao je: "**O vjernici, ko od vas od svoje vjere otpadne, pa Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar koji On daje kome hoće - a Allah je neizmjerno dobar i zna sve.**" (el-Maida, 54)

Sedmi Poslanikov vasijjet

وَ أَمَرَنِي أَنْ أُكْثِرَ مِنْ قَوْلِ (لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ) فَإِنَّهُنَّ مِنْ كَنْزٍ تَحْتَ العَرْشِ ."

"...da što više izgovaram: "la havle ve la kuvvete illa billah", jer su ove riječi zaista od riznica koje su ispod Arša."

Ukoliko misionari i daije sprovedu u praksu prethodne oporuke, oni na svom putu imaju potrebu za određenom spremom koja će im olakšati teškoće puta i njegovu nepristupačnost, a da trnje koje je posijano po tom putu preobrate u mirišljave ruže i biljke.

Često ponavljanje riječi: "*la havle ve la kuvvete illa billah*", ima čudan utjecaj u otklanjanju problema i podnošenju nedaća. Njihova funkcija je da potisnu i odstrane gubljenje nade i strah iz srca, a da umjesto toga daju smirenost i i mir.

Ovaj se osjećaj jača što se više izgovaraju ove riječi koje su ispod riznica Arša. Zato i jeste Poslanik, s.a.v.s., preporučio: *"Izgovaraj što češće i više: 'La havle ve la kuvvete illa billah' ('Nikakve snage niti preokreta bez Allaha ne može biti')."*

Gospodaru naš, daj našim dušama bogobojaznost i očisti ih, a Ti to možeš učiniti. Ti si Gospodar i Zaštitnik naših duša. Amin!

TREĆI HADIS

الحديث الثالث

عَنْ عُبَادة بن الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قالَ:
قالَ رَسُولُ اللهِ صلى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ:
''اِضْمَنُوا لِي سِتًا مِنْ أَنفُسِكُمْ أَضْمَنْ لَكُمْ الْجَنَّةَ.
أُصْدُقُوا إِذَا حَدَّثْتُمْ.
وَ أَوْفُوا إِذَا وَعَدْتُمْ.
وَ أَدُّوا إِذَا ائْتُمِنْتُمْ.
وَاحْفَظُوا فُرُوجَكُمْ.
وَ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ.
وَ كُفُّوا أَيدِيَكُمْ.

Ubada ibn es-Samit, radijallahu anhu, veli: "Resulullah sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

'Zajamčite mi šest stvari, ja ću vama garantirati Džennet:
kada govorite, govorite istinu;
kada nešto obećate, ispoštujte;
kada vam se da stvar na povjerenje, opravdajte je;
čuvajte svoja stidna mjesta;
obarajte poglede.
i suzdržavajte svoje ruke (harama.)"

Vjerodostojnost hadisa

Hadis su zabilježili imam Ahmed u *Musnedu,* 5/323; Ibn Hibban, 271; el-Hakim u *Mustedreku,* 4/358; el-Bejheki u *Šu'abul-imanu* od Ubade ibn es-Samita. Hadis je *hasen.*

Prenosilac hadisa

Puno mu je ime Ubada ibn es-Samit el-Ensari el-Hazredži. Prisustvovao je i prvom i drugom susretu Allahovog Poslanika s ensarijama na Akabi (*Akabetul-ula ves-sanija*) kao što je učestvovao u bitkama: na Bedru, Uhudu, Handeku i Prisegi na Hudejbiji (Bej'atur-ridvan), i ostalim bitkama.

Historičari tvrde da je bio visok, jake konstrukcije. Pored toga, bio je vrijedan, dobar, izrazito lijepog izgleda. Hazreti Omer, radijallahu anhu, poslao je ovog ashaba u Šam da podučava tamošnje stanovnike Kur'anu. Ubada se najprije određeno vrijeme stacionirao u Himsu (Sirija), poslije čega je preselio u Palestinu. Ovaj ashab bio je prva osoba koja je obnašala funkciju islamskog sudije (kadije) u Palestini. Na ahiret je preselio 34. god. po H. u Palestini. Allah njime bio zadovoljan!

KOMENTAR TREĆEG HADISA

"اِضْمَنُوا لِي سِتًّا مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَضْمَنْ لَكُمُ الْجَنَّةَ.

"Garantujte mi šest stvari, ja ću vama garantirati Džennet..."

Prvi Poslanikov vasijjet

اُصْدُقُوا إِذَا حَدَّثْتُمْ.

"Kada govorite, govorite istinu."

Istinoljublivost je jedna od karakteristika kojima islam poziva i na što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posebno skreće pažnju.

Allah, dž.š., je u ovom smislu rekao: **"O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!"** (et-Tevba, 119)

Allah, dž.š., naredio je, dakle, Svojim robovima da Ga se boje /*takvaluk*/, što znači sprovođenje Njegovih naredbi, a sustezanje od svega onoga što je On zabranio. I naredio je da se bude s iskrenima u njihovim djelima i govoru. Poslanik u jednom hadisu veli: *"Držite se istine, zaista, istina vodi ka dobru, a dobro vodi u Džennet. Čovjek neprestano istinu govori i zagovara sve dok kod Allaha ne bude upisan iskrenim (siddikom)."* (Hadis su zabilježili el-Buhari i Muslim od Abdullaha ibn Mesuda.)

Značenje ovog hadisa jeste držite se istine u vašem govoru i postupcima, jer istina u govoru i postupku poboljšava stanje.

Allah, dž.š., rekao je: "**O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovom bude pokoravao - postići će ono što bude želio.** (el-Ahzab, 70-71)

I nemoguće je da se poboljša stanje muslimana sve dok ne budu iskreni u svojim djelima i govoru. "**Zaista Allah neće izmijeniti jedan narod (njegovo stanje) dok on sam sebe ne izmijeni.**" (er-Ra'd, 11)

Istinoljubljivost vodi, kako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže, čestitosti (*birr*), a značenje opće čestitosti Allah, dž.š., pojasnio je jednim ajetom, kada je rekao:

"**Nije čestitost da okrećete svoja lica prema istoku i zapadu; čestiti su oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji molitvu obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom, oni su iskreni vjernici, i oni se Allaha boje i ružnih postupaka klone.**" (el-Bekara, 177)

Istinitost vodi čestitosti i onome što ona sadrži od vjerovanja, ibadeta i međusobnih odnosa i kulture. Dakle, istina vodi ka Džennetu.

Molimo Allaha, dž.š., da nas učini od onih koji su iskreni u svojim djelima i govoru ne bi li se naše stanje na bolje okrenulo. Amin!

Drugi Poslanikov vasijjet

وَ أَوْفُوْا إِذَا وَعَدْتُمْ.

"Kad nešto obećate, ispoštujte."

Ispunjavanje obećanja jeste osnovna karakteristika vjernika, a neispunjavanje obećanja je odličje i znak licemjera (***munafika***). Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio:

"Tri su karakteristike munafika:

- *kada govori –laže,*
- *kada obeća –ne ispuni,*
- *kada mu se nešto povjeri, on to pronevjeri."*

(Hadis bilježe el-Buhari i Muslim od Ebu Hurejre, radijallahu anhu.)

Suprotno munafiku vjernikove karakteristike i vrline su:

- kada govori, govori istinu,
- kada nešto obeća, on to i uradi,
- kada mu se nešto povjeri, on to ispuni.

Allah je rekao: "**Ispunite zavjet svoj koji ste dali, ispunit ću i Ja svoj koji sam vam dao.**" (el-Bekara, 40)

Također je rekao: "**O vjernici, ispunjavajte obaveze!**" (el-Maida, 1)

I rekao je: **"I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali."** (en-Nahl, 91)

I rekao je: **"Ispunjavajte obavezu jer će se za obavezu, zaista, odgovarati."** (el-Isra, 34)

Zato se moraju ispuniti obećanje, ugovor i zavjet, i to su osnovne karakteristike koje krase vjernika.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem veli: "Nema vjere onaj u kome nema povjerenja (*ahda*)."

Treći Poslanikov vasijjet

وَ أَدُّوا إِذَا ائْتُمِنْتُمْ.

"Kad vam se da stvar na povjerenje, opravdajte je."

Allah je rekao: **"Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate."** (en-Nisa, 58)

Ovaj ajet obuhvata sve vrste emaneta koje je čovjek obavezan da ispunjava:

1- obaveze prema Allahu, kao što su: namaz, zekat, post, naređivanje dobra i odvraćanje od zla;

2- obaveze prema ljudima, kao i stvar data na čuvanje (zalog), i tome slično, shodno hadisu: "Nema ni vjere onaj u koga se povjerenja nema."

Četvrti Poslanikov vasijjet

وَاحْفَظُوا فُرُوجَكُمْ.

"Čuvajte svoja stidna mjesta."

Sačuvajte svoja stidna mjesta od zinaluka, bluda, i onog što na to podstiče. A u jednom drugom hadisu Poslanik, s.a.v.s., je rekao: *"Ko mi zagarantuje (da će čuvati od harama i šerijatskih prestupa) ono što je između njegovih vilica i nogu, ja ću mu zagarantovati Džennet."*

Peti Poslanikov vasijjet

وَ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ.

" Obarajte svoje poglede."

Pogled je ključ. Tako ukoliko mu'min obori pogled i suzdrži se od pogleda u žene koje mu je Allah zabranio, on će na taj način sačuvati svoje stidno mjesto. U suprotnom, ako ne bude obarao pogled, on ga može odvesti da poduzme neke druge aktivnosti, i da tako dođe do stidnog mjesta drugog spola, tj. bluda.

Zato je Allah, dž.š., rekao: "**Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim...**" (en-Nur, 30-31)

Obaranjem pogleda, dakle, čuva se stidno mjesto, a čuvanjem stidnog mjesta čuvaju se: vjera, čast, porijeklo i ugled žena i djece.

Šesti Poslanikov vasijjet

وَ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ.

"I suzdržavajte svoje ruke (od harama!)"

Ovo znači: suzdržavajte ih od svakog harama i svega što je Allah zabranio da se dodiruje od žena koje vam nisu dozvoljene i sl.

I suzdržite se od uznemiravanja rukom ili jezikom. Naime, pravi je musliman onakav kako ga je definisao sam Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, *"Musliman je onaj od čijeg su jezika i ruku mirni drugi muslimani. Mu'min je onaj koga ljudi smatraju povjerljivim (eminom) nad svojim imecima i čašću, a muhadžir je onaj koji napusti ono što je Allah, dž.š., zabranio."*

Musliman ne uznemirava ni jezikom ni rukom, kao što je to slučaj prilikom ogovaranja ljudi (*gibeta*), prenošenja tuđih

riječi radi kvarenja dobrih odnosa (*nemimeta*), potvore, kletve itd.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

"Vjernik ne vrijeđa, ne proklinje, bestidno ne govori niti je bezobrazan."

Musliman suzdržava jezik i ruke od svih harama, tj. on ne udara, ne krade, niti sluša haram. To je značenje rečenice: *"Suzdržava ruke."*

ČETVRTI HADIS

الحديث الرابع

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قال: قالَ رَسُولُ اللهِ صلّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّم: (مَنْ يَأْخُذُ عَنّي
هَؤلاءِ الكَلِمَاتِ فَيَعْمَلُ بِهِنَّ أَوْ يُعَلِّمُ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ؟)
فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: قُلْتُ أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ! قالَ: فَأَخَذَ بِيَدي فَعَدَّ خَمْساً وَقالَ:
((اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النّاسِ.
وَ ارْضَ بِمَا قَسَمَ اللهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ.
و أَحْسِنْ إِلى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا.
وَ أَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِماً.
وَ لا تُكْثِرْ مِنْ الضَّحِكِ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ.))

Ebu Hurejra, radijallahu anhu, izjavio je: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je jednom ashabe:

"'Ko će od mene primiti pet savjeta po kojima će se ponašati ili će podučiti nekog ko će po njima postupati.'

Ja sam rekao: 'Ja, o Allahov Poslaniče!'

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada me je uzeo za ruku i nabrojao mi slijedećih pet savjeta:

'Čuvaj se Allahovih zabrana, bit ćeš najbogobojazniji;

budi zadovoljan onim što ti je Allah dodijelio, bit ćeš najbogatiji;

budi dobar prema komšiji, bit ćeš vjernik;
voli drugima što voliš sebi, bit ćeš musliman;
nemoj se prekomjerno smijati, jer prekomjerno smijanje zaista umrtvljuje srce.'"

Prenosilac hadisa

Puno ime mu je Abdur-Rahman ibn Sahr ed-Devsi Ebu Hurejra.

Primio je islam u godini u kojoj je oslobođena Meka, tj. osme god. po H. Od tog momenta stalno i konstantno družio se s Allahovim Poslanikom, zbog čega je čuo i prenio veoma veliki broj hadisa.

Umro je u Medini Muneveri 59. godine po Hidžri.

Vjerodostojnost hadisa

Hadis bilježe: imam Ahmed u *Musnedu*, 2/31; et-Tirmizi u svom *Džamiu*, 2.305, od Ebu Hurejre, Allah njime bio zadovoljan!

Hadis je *hasen*.

KOMENTAR ČETVRTOG HADISA

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, započeo je ovaj hadis pitajući prisutne:

مَنْ يَأْخُذُ عَنِّي هَؤلاءِ الكَلِمَاتِ فَيَعْمَلُ بِهِنَّ أَوْ يُعَلِّمُ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ؟

"Ko će od mene primiti pet savjeta po kojima će se ponašati ili će podučiti nekoga ko će po njima postupati?"

Razlog tome jeste pokušaj da se privuče pažnja prisutnih na te odredbe koje musliman treba naučiti i praktikovati i druge podučavati. I to nije sve, nego, pored toga, potrebno je naučiti i drugog, jer korisna nauka jeste ona čija je korist opća i od koje se i drugi koriste.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Dostavite od mene makar jedan ajet."*[14]

Nije rekao: prenesite od mene makar jedan hadis iz razloga što je bio veoma zainteresovan da se ajeti Kur'ana prenesu.

U ovome su jasne indicije da musliman treba učiti i druge podučavati. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao u hadisu koji bilježi Ibn Madža s ispravnim nizom prenosilaca, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu: *"Ko dođe u ovaj moj mesdžid isključivo radi nekog hajra ili da se poduči, on je na stepenu mudžahida na Allahovom putu."*

[14] El-Munavi u *Fejdu,* 3/249-250. objašnjava ajet ovim riječima: "to znači, dostavite od mene pa makar jedan ajet iz Kur'ana." (op. prev.)

Prvi Poslanikov vasijjet

اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ.

"Čuvaj se Allahovih zabrana, bit ćeš najbogobojazniji."

Ovo znači: čuvaj se da ne učiniš neki haram (Šerijatom zabranjenu stvar). Naime, *abid,* pobožan i religiozan čovjek, sa stanovišta islamskog učenja nije samo onaj koji klanja, posti, daje zekat, ide na hadž, naređuje dobro, a odvraća od zla. Ne! Nego, istinski i pravi abid i pobožnjak jeste onaj koji se pored dosljednog sprovođenja ovih temeljnih islamskih dužnosti i obaveza, udaljava od svih Šerijatom zabranjenih stvari, kao što su: ubistvo, zulum, blud, konzumiranje alkohola, uzimanje kamate, igranje igara na sreću, a također se udaljava i od uznemiravanja ljudi, vrijeđanja, proklinjanja, upuštanja u govor o njima, njihovim mahanama i od omalovažavanja njihove časti.

Dakle, biti pravi pobožnjak (musliman) znači biti pobožnjak u ovom širem značenju.

Zato je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Čuvaj se harama, bit ćeš najpobožniji."*

Drugi Poslanikov vasijjet

وَ ارْضَ بِمَا قَسَمَ اللهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ.

"Budi zadovoljan s onim što ti je Allah dodijelio, bit ćeš najbogatiji."

Ovim hadisom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uči nas da pravo istinsko bogatstvo nije u mnoštvu prihoda i nekretnina, nego, bogatstvo, sa stanovišta islama, jeste da vjernik bude zadovoljan udjelom koji mu je Allah, dž.š., odredio u halal rizku.

U jednom drugom hadisu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: *"Nije bogatstvo u mnoštvu nekretnina, nego je istinsko bogatstvo bogatstvo duše."* Zato, u duhu islamskog učenja, neophodno je da se poduzmu mjere za postizanje halal rizka i poslije toga se osloniti na Allaha, dž.š.

"On vam je Zemlju pogodnom učinio, pa hodajte predjelima njezinim i hranite se onim što On daje, Njemu ćete poslije proživljenja odgovarati." (el-Mulk, 15)

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Kada biste se vi na Allaha istinski oslanjali, On bi vas opskrbljavao kao što opskrbljava ptice: osvanu gladne, a vrate se site."*[15]

[15] Učenjaci su primijetili da u ovom primjeru postoji poticaj na aktivnost uz oslanjanje na Allaha, dž., š. Tako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: "Kada biste se vi na Allaha oslanjali istinskim tevekulom, vi biste kao ptice po cijeli dan sjedili i čekali opskrbu u svome gnijezdu", nego je rekao: "Kada biste se vi na Allaha oslanjali istinskim tevekulom, On bi vas opskrbljavao kao ptice", a zatim navodi aktivnosti i mjere u tom smislu, pa kaže: "Tegdu, teruh (Osvanu gladne, pa se vrate site.") (op. prev.)
Potrebno je, dakle, poduzeti mjere na istraživanju i postizanju opskrbe koju je za nas Allah pripremio, a poslije svih napora u tom smislu biti zadovoljan postignutim. (op. prev.)

Dakle, vjernik poduzima sve što je u njegovoj moći, a zatim postiže onoliko koliko mu je propisano i bude time zadovoljan.

To je bogatstvo s islamskog stanovišta.

Treći Poslanikov vasijjet

أَحْسِنْ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا.

"Budi dobar prema komšiji, bit ćeš vjernik."

Lijep odnos prema komšiji jeste jedna od odredbi koju propagira islam i podstiče Kur'an.

Poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Toliko mi je Džibril oporučivao da budem dobar prema komšiji, da sam pomislio da će komšija imati udjela u mom nasljedstvu."* (Hadis bilježe el-Buhari i Muslim od Abdullaha ibn Omera i Aiše.)

Allah, dž.š., rekao je: **"I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama, bližnjim, i komšijama daljim i drugovima, i putnicima namjernicima, i onima koji su u vašem posjedu."** (en-Nisa, 36)

Veoma je mnogo hadisa koji potvrđuju pravo komšije, kao i to da je onaj koji dobro postupa sa svojim komšijom vjernik potpunog imana.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Ko vjeruje u Allaha i u onaj svijet neka lijepo postupa sa svojim komšijom."* (Hadis bilježi Muslim od Šurejha el-Huzaija, radijallahu anhu.)

U jednom drugom hadisu izjavio je: *"Ko vjeruje u Allaha i ahiret neka ne uznemirava svog komšiju."* (Hadis bilježe el-Buhari i Muslim od Ebu Hurejre.)

Jednom prilikom izjavio je: *"Najbolji komšija kod Allaha jeste onaj koji se najbolje ophodi sa svojim komšijom."* (Hadis bilježi et-Tirmizi od Abdullaha ibn Omera, ovaj hadis je vjerodostojan.)

Drugom je prilikom rekao: '*"Tako mi Allaha, ne vjeruje, ne vjeruje, ne vjeruje!!!'* Tada su ga upitali: 'Ko, Allahov Poslaniče?' A on reče: *'Onaj od čijeg zla nije miran njegov komšija.'"* (Hadis bilježe el-Buhari i Muslim od Ebu Hurejre.)

Dobročinstvo prema komšiji dokaz je pravog imana. Dakle, poenta ovog hadisa je čini dobročinstvo komšiji, bit ćeš mu'min.

Četvrti Poslanikov vasijjet

وَ أَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِماً.

"Voli drugima ono što voliš sebi, bit ćeš musliman."

Osobina vjernika jeste da voli svom bratu vjerniku, od dobra, ono što voli i samome sebi.

Tako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *"Niko od vas neće potpuno vjerovati sve dok ne bude volio dobro drugome kao što voli sebi."*

Dakle, musliman čiji je islam potpun voli dobro svakom muslimanu, i njegov iman nije potpun sve dok ne bude takav.

Peti Poslanikov vasijjet

وَ لا تُكْثِرْ مِنَ الضَّحِكِ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ.

"Nemoj se prekomjerno smijati, jer prekomjerno smijanje, zaista, umrtvljuje srce."

Musliman se s vremena na vrijeme smije i povremeno se šali. A kada se šali, govori samo istinu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Kada biste znali ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali."*[16] (el-Buhari i Muslim od Enesa ibn Malika, radijallahu anhu.)

Lukman u svojoj oporuci sinu je rekao:

"O sinko moj, nemoj se prekomjerno, bez potrebe, smijati, ne hodi osim putem, ne pitaj o onome što te se ne tiče, ne rasipaj svoj imetak, a da održavaš imetak drugoga, jer zaista je tvoj imetak ono što si udijelio, a imetak drugog ono

[16] Autor djela *Fejdul-kadir bi šerh džami'i sagir ve zevaidih,* Allah mu se smilovao, komentarišući ovaj hadis, između ostalog, kaže sljedeće:
"Kada biste vi znali ono što ja znam..." od stvari kao što su veličina Allahove kazne, koja je pripremljena onima koji prijestupe čine, strahote Kijametskog dana i stanja. (op. prev.)

što si kod sebe ostavio. Čuditi se onome ko je uvjeren u smrt kako se raduje. Čuditi se onome ko vidi dunjaluk i promjenu stanja ljudi koji na njemu žive kako je miran prema njemu i njemu se posvećuje."

PETI HADIS

الحديث الخامس

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قال رَسُولُ اللهِ صَلّى اللهُ عليه وَ سَلَّمَ:("ثَلاثٌ مُنْجِيَاتٌ وَ ثَلاثٌ مُهْلِكَاتٌ

فَأَمَّا الْمُنْجِيَاتُ:

فَتَقْوَى اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي السِّرِّ وَ الْعَلاَنِيَةِ.

وَالقَوْلُ الْحَقُّ فِي الرِّضَى وَ السُّخْطِ.

وَ الْقَصْدُ فِي الْفَقْرِ وَ الْغِنَى

وَ أَمَّا الْمُهْلِكَاتُ:

فَشُحٌّ مُطَاعٌ.

وَ هَوًى مُتَّبَعٌ.

وَ إِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ وَ هِيَ أَشَدُّهُنَّ.))

Ebu Hurejra, radijallahu anhu, veli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Tri su (osnovna) uzroka spasa, kao što su tri (osnovna) uzroka propasti.

Kad je riječ o uzrocima spasa, to su:

takvaluk u tajnim i javnim situacijama;

istinu govoriti u zadovoljstvu i u srdžbi;

umjerenost trošenja u siromaštvu i bogatstvu.
A kada je riječ o uzrocima propasti, to su:
potčinjenost škrtosti,
slijeđenje strasti i
samoljublje i umišljenost, a to je najopasnije."

Hadis je zabilježio el-Bejheki u *Šu'abul-imanu*. Hadis je *hasen*.

Riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

ثَلاثٌ مُنْجِيَاتٌ وَ ثَلاثٌ مُهْلِكَاتٌ

"-Tri su (osnovna) uzroka spasa...";

فَأَمَّا الْمُنْجِيَاتُ

"Kada je riječ o uzrocima spasa, to su..."

PRVI UZROK SPASA

فَتَقْوَى اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي السِّرِّ وَ الْعَلاَنِيَةِ.

"Takvaluk u tajnim i javnim situacijama."

Takvaluk znači strah od Allaha u tajnim i javnim situacijama i postupcima. To znači i sprovođenje Allahovih naređenja i klonjenje i izbjegavanje svega što je Allah zabranio, kao i zaustavljanje kod Allahovih, dž.š., granica, da se ne prelaze.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom svom hadisu izjavio je: *"Allah, dž.š., odredio je neke dužnosti, pa ih nemojte napuštati; postavio je granice, pa ih nemojte prelaziti."*

U arapskom jeziku riječ *takvaluk*, bogobojaznost, dolazi od glagola *veka,* odn. riječi *vikaja,* što znači zaštita.[17] On, zaista, štiti i čuva čovjeka od Vatre.

Allah, dž.š., rekao je: "**O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani.**" (Alu Imran, 102)

Abdullah ibn Mesud u komentaru ovog ajeta izjavio je sljedeće: "Istinska bogobojaznost jeste to da se Allaha sluša i da Mu se ne griješi, da se spominje, a ne zaboravlja, da Mu se bude zahvalno, a da se ne poriču Njegovi nimeti."

U časnome Kur'anu stoji: "**Bojte se Allaha koliko god možete.**" (et-Tegabun, 16)

Allah, dž.š., rekao je također: "**O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu. On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovom bude pokoravao – postići će ono što bude želio.**" (el-Ahzab, 70-71);

"**A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći.**" (et-Talak, 2)

"**O vjernici, ako se Allaha budete bojali, On će vam sposobnost dati, pa ćete istinu od neistine moći razlikovati i preko ružnih postupaka vaših će preći i oprostiti vam. - A Allahova je dobrota neizmjerna.**" (el-Enfal, 29) Musliman se treba držati bogobojaznosti u svim javnim i tajnim situacijama.

Naime, ovakav takvaluk s ovakvim razumijevanjem i značenjem biva razlogom uspjeha i spasa.

---

[17] Spas po el-Munaviju odnosi se na spas od Allahove kazne, 3/373. (op. prev.)

DRUGI UZROK SPASA

وَالقَوْلُ الْحَقُّ فِي الرِّضَى وَ السُّخْطِ.

"Istinu govoriti u zadovoljstvu i srdžbi"

Musliman treba govoriti istinu, makar i na svoju štetu. Musliman je dužan govoriti istinu bez obzira na stanje u kojem se nalazi, bio on zadovoljan ili ljut, radostan ili tužan, pa makar i na svoju štetu.

Pa ukoliko bi bio pitan o nekom čovjeku, treba reći istinu bez obzira da li on lično bio njime zadovoljan ili ljut na njega, pogotovo u prilikama kada se neko raspituje kod njega o nekom drugom radi braka, kooperacije, zajedničkih poslova, poslovnih veza, trgovinskih odnosa, poljoprivrede i proizvodnje.

Ukratko, pravi musliman uvijek i stalno govori istinu, drži se istine u svim situacijama i okolnostima.

Musliman ne mijenja istinu i iskaze shodno svojoj strasti i želji.

TREĆI UZROK SPASA

وَ الْقَصْدُ فِي الْفَقْرِ وَ الْغِنَى

"Umjerenost trošenja u siromaštvu i u bogatstvu"

Ekonomičnost je štedljivost i umjerenost u trošenju u stanju bogatstva i siromaštva. Uvijek se drži umjerenosti i sredine, jer

je islam propisao ekonomičnost i umjerenost. O ovome Allah, dž.š., u kontekstu nabrajanja karakteristika Svojih dobrih robova, kaže da su to i: "...**oni koji, kad udjeljuju, ne rasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine.**" (el-Furkan, 6)

Zato se pravi vjernik susteže od prekomjerne neumjerenosti, a drži se sredine, umjerenosti i ekonomičnosti u svim aspektima svoga života.

Koliko je samo bogatih ljudi koji su posjedovali veliku količinu imetka rasipanjem ostalo bez igdje išta. A koliko je samo siromaha koji su bar nešto nafake posjedovali, i to malo što su imali u cijelosti rasuli i podijelili, i tako postali teret drugima.

Zato, islam dolazi u svemu s umjerenosti i sredinom bez krajnosti.[18]

وَ أمَا الْمُهْلِكَاتُ:

PRVI UZROK PROPASTI I NESREĆE

فَشُحٌ مُطَاعٌ.

"Potčinjenost škrtosti"

Gramzivost je jedan jači i veći stepen škrtosti. Škrtost znači nedjeljenje. Zato pravi vjernik, nije gramziv ni pohlepan.

Allah, dž.š., o ovome kaže: "**A oni koji budu sačuvani gramzivosti bit će ti koji će uspjeti.**" (el-Hašr, 9. i et-Tegabun, 16)

[18] U islamu je čovjek upozoren da se u svome trošenju kloni dvije krajnosti: prekomjernog trošenja i škrtarenja. Prekomjerno trošenje uništava, upropaštava čovjeka, imetak i društvo, a škrtarenje odražava zatvaranje kapitala, tako da ga ni vlasnik ni društvo ne koriste. (op. prev.)

A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom je hadisu rekao: *"Klonite se pohlepe, jer zaista su pohlepa i škrtost uništili one koji su bili prije vas. To ih je vodilo pa su jedni drugima krv prolijevali i smatrali harame dozvoljenim.* "(Bilježi ga Muslim od Džabira ibn Abdullaha, radijallahu anhu)

DRUGI UZROK PROPASTI I NESREĆE

وَ هَوًى مُتَّبَعٌ .

"Slijeđenje strasti"

Heva u arapskom jeziku, između ostalih značenja, jeste i sinonim za naklonost. Tako bi to moglo značiti da neko osjeća naklonost prema svojim strastima i da ih slijedi u svemu. (pokoravanje strasti, povijanje njoj i činjenje nje izvorom svojih poimanja, sudova, osjećanja) **"I ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim učinili i koji svoju strast slijedi, i čiji su postupci daleko od razboritosti."** (el-Kehf, 28)[1916]

I rekao je: **"Zar je iko gore zalutao od onog koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu."** (el-Kasas, 50)

"Reci ti Meni ko će uputiti onoga koji je strast svoju za boga uzeo, onoga koga je Allah, znajući ga, u zabludi ostavio." (el-Gašija, 23)

[19] Sejjid Kutb, Allah mu se smilovao, kaže: "Ostavili smo nemarnim njegovo srce - da se on okreće sam sebi, svom imetku, sinovima, uživanjima i strastima. U njegovom srcu nije ostalo ni najmanje širine za Allaha."

A svome miljeniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, poručio je: **"A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi i ne povodi se za strastima onih koji ne znaju."** (el-Gašija,18)

Allah, dž.š., rekao je još i ovo: **"...i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali, i mnoge u zabludu odveli, i sami s Pravoga puta skrenuli"** (el-Maida, 77)

TREĆI UZROK PROPASTI I NESREĆE

وَ إِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ وَ هِيَ أَشَدُّهُنَّ.

"Samoljubljivost i umišljenost, a to je najopasnije"

Samoljublje i oholost[20] ubrajaju se u najveće uzroke propasti neke osobe; zato je Uzvišeni Allah o ovome rekao: **"Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje čeka sretan kraj."** (el-Kasas, 83)

Allah, dž.š., rekao je: **"I iz oholosti ne okreći lice svoje i ne idi zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog."** (Lukman,18)

[20] Učenjaci obično porede oholog čovjeka s onim ko se popne na neku uzvišicu ili planinu, pa on odozgo vidi sve ljude da su manji od njega, a i ljudi sa zemlje njega vide kao nešto sićušno i malo. (op. prev.)

I rekao je: "**Karun**[21] **je iz Musaovog naroda bio pa ih je tlačio, a bili smo mu dali toliko blaga da mu je ključeve od njega teško mogla nositi gomila snažnih ljudi: 'Ne budi obijestan, jer Allah ne voli one koji su objesni', govorili su mu ljudi iz naroda njegova. 'I nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovom svijetu i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio, i ne čini nered po Zemlji, jer Allah ne voli one koji nered čine.' 'Ovo što imam stekao sam znanjem svojim. Tako ja mislim', govorio je on.**[22] **A zar nije znao da je Allah prije njega već uništio neke narode koji su bili od njega jači i koji su više nakupili – a zločinci neće o grijesima svojim ni ispitivani biti. I izađe on pred narod svoj u svom sjaju. 'Ah, da je i nama ono što je dato Karunu!', govorili su oni koji su čeznuli za životom na ovom svijetu, 'on je uistinu, presretan.' 'Teško vama!', govorili su učeni, 'onome koji vjeruje i čini dobra djela bolja je Allahova nagrada, a bit će samo strpljivima pružena.' "I Mi smo i njega i dvorac njegov u zemlju utjerali i niko ga od Allahove kazne nije mogao odbraniti, a ni sam sebi nije mogao pomoći."** (el-Kasas, 76-82)

---

[21] Ibn Kesir u svom tefsiru navodi izjavu Ibn Džurejdža o pitanju preciziranja ličnosti Karuna da je rekao: "Većina učenjaka smatra da je on-Karun – bio amidžić Musaa, alejhisselam. A Allah najbolje zna. (op. prev.)

[22] S. Kutb veli: "To je izjava uobraženog slijepca koji zaboravlja izvor blagodati i njezinu svrhu, koga obmanjuje imetak i zasljepljuje bogatstvo. Koliko je samo ljudi koji misle da je samo njegovo znanje i njegov trud razlog njegova bogatstva, te on onda ne odgovara za njegovo trošenje i netrošenje. Islam cijeni individualni napor koji je uložen u stjecanje imetka. Ne umanjuje vrijednost ličnog truda niti je anulira, ali istodobno nameće poseban program raspolaganja individualnim vlasništvom, kao što propisuje program njegovog stjecanja i unapređivanja.

Dakle, ono što je Karuna uništilo jesu samoljublje i oholost nad drugima, pa je Allah njime zemlju poravnao da bi bio pouka drugima sve do Sudnjega dana. Zato vidimo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako pojašnjava:

"U Džennet neće ući onaj u čijem srcu bude koliko trun oholosti." (Prenosi ga Muslim od Abdullaha ibn Mes'uda, radijallahu anhu.) U hadisi-kudsiju Allah, dž.š., rekao je: "Veličina je Moj gornji ogrtač, a visost je Moj donji ogrtač, pa ko se bude natjecao sa Mnom u ovome, kaznit ću ga." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

"Dok je neki čovjek išao u svom nakitu samoljubiv, začešljan, vukao se u svom hodu, Allah dade da se pod njim prolomi zemlja i da kroz nju sve do Sudnjeg dana propada." (Prenose ga el-Buhari i Muslim.) Takav je, dakle, kraj onog ko je ohol, *mutekebbir*, jer je oholost jedan od najgorih uzroka propasti, kako je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"A ona (oholost) je najgora."* Da nas Allah sačuva od samoljublja, oholosti i da nam olakša skromnost koju nam je preporučivao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Neće se niko skromno ponašati radi Allaha, a da ga On ne uzdigne."*[23] (Prenosi Muslim od Ebu Hurejre, radijallahu anhu.)

Ve ahiru da'vana enil: "Hamdu lillahi Rabbil- alemin!"

A poslijednja naša dove jeste: "Neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova!"

[23] El-Munavi u *Fejdu* kaže za značenje riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah ga uzdigne." Ovo uzdignuće manifestira se kroz to da čovjek sebe vidi malehnim i skromnim, dok će u očima drugih izgledati veliki i moćan. (op. prev.)

ZAVRŠNA RIJEČ MUHADDISA ABDUL-KADIRA U VEZI S VRIJEDNOŠĆU OVIH VASIJJETA:

"Ukoliko student ili musliman uopće pročita ovih pet hadisa te ih nauči napamet i sprovede u praksu u svome životu, mogu mu poslužiti kao dovoljan program za život i principe na ovom svijetu, a spas na Sudnjem danu! Bože naš! Podari nam korisno znanje i dobra djela"

Tragač za naukom i sluga Poslanikovog sunneta Abdul-Kadir el-Arnaut

ŠEJH ABDUL-KADIR EL-ARNAUT, - ŽIVOT I DJELO[24]

Autor djela *Vesaja nebevijja* i pored činjenice što spada u elitu savremenih islamskih učenjaka, donekle je poznat samo užoj javnosti našeg podneblja.

Abdul-Kadir el-Arnaut rođen je 1928. /1347. god. po H. na Kosovu u selu Vrela, općina Peć u srednje situiranoj porodici. U trećoj godini svoga života napušta Kosovo i upućuje se u Šam (Siriju), gdje ostaje do danas. Pohađao je osnovnu školu u Damasku u "El-Edebu el-Islami", da bi se nakon toga upisao u poznatu medresu "El-Ishafu el-hajri ".

Abdul-Kadir el-Arnaut, da bi nastavio školovanje i pomogao svojoj porodici, radio je kao sahadžija kod majstora koji je bio svršenik poznatog sveučilišta Al-Azhar i koji mu je ujedno važio za jednog od prvih šejhova.

Važan činilac da postane uspješan i napredan, pored toga što potječe iz tradicionalno ulemanske porodice, jeste i posticaj i podrška čuvenog šejha Telilija.

Abdul-Kadir odlikovao se posebno izraženom aktivnošću i inteligencijom. Danju bi radio, a noću studirao i izučavao Kur'an i islamske znanosti. Pored toga, bio je veoma aktivan

[24] U pisanju ovoga poglavlja oslanjao sam se na priloge i opsežne podatke o životu i djelu muhaddisa Abdul-Kadira, koje je sakupio i provjerio istraživač i moj učitelj Nazif-ef. Horozović, koji je od bosanskih učenika bio najprisniji sa šejhom Abdul-Kadirom, koji nam je u medresi predavao metodologiju hadisa.

i redovan na mnogim privatnim i zvaničnim predavanjima u Damasku. Bio je čest gost u svojstvu predavača, između ostalih, kod velikana Saliha Farfura. U mladosti je položio hifz Kur'ana pred šejhom Subhijem Attarom i Mahmudom Datanijem.

Kada je čuveni Seid et-Telili primijetio inteligenciju i aktivnost kod Abdul-Kadira, sugerirao mu je da se u potpunosti prepusti i posveti islamskim znanostima i preporučio ga u islamski centar Emevijske džamije u Damasku. Brigu o njemu vodio je Abdurezak el-Halebi, jedan od najautoritativnijih islamskih mislilaca i fakiha hanefijske pravne škole danas.

Ogroman dio vremena provodio je u gradskoj biblioteci ez-Zahirija, gdje je iščitavao, studirao i proučavao. Poseban akcenat, pored hadisa i komparativnog fikha, stavio je i na izučavanje svih disciplina arapskoga jezika, što je imalo za rezultat da je postao vrsni poznavalac arapskog jezika.

Nije nam poznato da je govorio o broju hadisa koje napamet poznaje, međutim od naših kolega[25] u Damasku saznajemo da su njegovi sinovi izjavili kako poznaje preko 15.000 hadisa napamet.

Izvršio je provjeru autentičnosti hadisa na više od pedeset vrijednih djela islamske baštine. Spomenimo neka od njih:

Džamiul-usul fi ehadisir-resul, od Ibn Esira, djelo u koje je sabrano šest najosnovnijih zbirki hadisa. Šejh Abdul-Kadir izvršio je provjeru autentičnosti ovih hadisa, i djelo je štampano u petnaest tomova;

[25] Među njima je i šejh Nazif-ef. Horozović.

Zadul-mesir fi ilmit-tefsir, od Ibn Dževzija. Rad na ovome djelu izvršio je u kooperaciji sa šejhom Šuajbom Arnautom. Djelo ima 9 tomova,

Zadul-mead fi hedji hajril-ibad, Ibn Kajjima el-Dževzijja. I ovo je djelo obrađivao sa sunarodnjakom šejh Šuajbom Arnautom;

Džela el-efham fi salati ala hajril-enam –Ibn Kajjima;

Ref'ul-melam an eimetil-e'alam-, od Ibn Tejmija;

el-Ezkar, djelo imama en-Nevevija

Radio je na još veoma velikom broju djela.

Samo provjera i izvođenje stepena autentičnosti hadisa na djelu *Džamiul-usul* iziskavala je više od pet godina konstantnog, iscrpnog i veoma preciznog naučnog rada i istraživanja.

Još je bio mladić kada je počeo predavati hadis i fikh u medresi "Is'aful-hajr" a zatim i na Sirijskoj islamskoj akademiji.

Zatim mu je upućen poziv od Akademije "Bedrudin el-Haseni", i imenovan je za predavača metodologije hadisa i hadisa u kojoj je i do danas predavač. Zbog velike popularnosti, ugleda, učenosti i autoriteta koje uživa u islamskom svijetu nuđeni su mu mnogobrojni važni položaji i laskave ponude iz više arapskih i muslimanskih obrazovnih centara i univerziteta. Medutim, šejh Abdul-Kadir odlučio je da bude sluga Poslanikovog sunneta putem naučnog rada na izučavanju nizova prenosilaca hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Svakodnevno radi na odstranjivanju destruktivnih elemenata iz Poslanikove tradicije putem odstranjivanja iskrivljenih tumačenja fanatika, imputiranja lažaca i pogrešne interpretacije neznalica.

Nastavio je tradiciju islamskih učenjaka u vidu privatnih predavanja, i tu je pokazao izuzetne rezultate. Aktivan je, pored javnih predavanja, i na detaljnijim i stručnim obradama djela: Fethul-mugis, *Baisul-hasis* , *Tedribur-ravi*, *Zadul-maad*, *Kavaidut-tahdis* i dr.

Veoma veliku ljubav nosi prema Bosni i Bošnjacima. Studenti Istituta za islamske i nauke arapskog jezika, u kojem šejh Abdul-Kadir predaje, često su imali priliku slušati kako s oduševljenjem govori o Bosni i njezinim učenjacima. Posebno je bio impresioniran Handžićem kao i Kasimom Dobračom i drugima. Poznat je po citiranju izreke koja glasi "Kada iščezne nauka u Istanbulu (Islam bulu), ona će ostati u Bosni."

Ono što je posebno karakteristično za šejha Abdul-Kadira jeste to da je on među najautoritativnijim, ako ne i najautoritativniji korektor isnada hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, današnjice. Njegove korekcije hadisa nailaze na izuzetno dobar prijem kod ostalih učenjaka i muslimanskih krugova. Odlikuje se umjerenošću i preciznošću, kako u privatnom, tako i u naučnom životu. To je činjenica koja ga je učinila mjerodavnim i cijenjenim u svim islamskim krugovima.

REKLI SU O ŠEJHU ABDUL-KADIRU

Dr. Jusuf el-Karadavi: *"Šejh Abdul-Kadir el-Arnaut jeste vrsni učenjak i muhadis Šama."*

Dr. Vehbe Zuhajli, profesor na Šerijatskom fakultetu u Damasku, autor komparativnog islamskog fikha, *Tefsir munira* i drugih značajnih djela: *"Šejh Abdul-Kadir el-Arnaut odlikuje se rječitošću, izuzetno izraženom inteligencijom, čestitošću i poniznošću. Posebno se odlikuje po preciznim korekcijama i ocjenama vjerodostojnosti hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."*

Dr. Mustafa Buga, savremeni učenjak hadisa i hadiske nauke, bivši profesor Šerijatskog fakulteta u Damasku kaže: *"Šejh Abdul-Kadir el-Arnaut jeste alim i dobrotvor. On je skroman, ali veoma precizan recenzent, i uopće, veliki čovjek."*

Šejh Abdurahman es-Saguri, vođa rifaijskog tarikata u Siriji i umjereni sufijski učenjak, rekao je: *"Šejha Abdul-Kadira el-Arnauta poznajem kao čestita Allahova roba, čovjeka koji svoje ideje i mišljenja gradi na vjerodostojnim hadisima, koji ne daje prednost svojim mišljenjima i strastima nad Allahovom knjigom i sunnetom Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."*

Šejh Abdul-Kadir el-Arnaut preselio je na drugi svijet 14. ševvala, 1426., odnosno 26. novembra 2004. god., Allah mu se smilovao!

SADRŽAJ